

Komunitný plán sociálnych služieb

Príhovor

Vážení občania,

predstavujem Vám Komunitný plán sociálnych služieb Mestskej časti Bratislava-Rača, ktorý bol spracovaný v tomto roku v súlade so zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a nadväzuje na komunitný plán z predchádzajúceho obdobia.

Komunitný plán je metóda pomocou ktorej môžeme plánovať obsah a rozsah sociálnych služieb tak, aby zodpovedali špecifikám našej mestskej časti a potrebám našich občanov. Našou snahou je, aby sme postupne v ďalšom období zabezpečovali úlohy a ciele stanovené v komunitnom pláne sociálnych služieb. Dokument je podkladom nielen pre pracovníkov vykonávajúcich sociálnu službu, ale aj pre všetkých obyvateľov mestskej časti.

Moje poďakovanie patrí všetkým tým, ktorí svoj čas, osobné úsilie a vedomosti venovali príprave a spracovaniu tohto dokumentu.

Pod'akovanie

Ďakujeme všetkým angažovaným občanom, aktivistom a organizáciám, ktorí svojim aktívnym prístupom, námetmi a postrehmi prispeli k tvorbe Komunitného plánu sociálnych služieb mestskej časti Bratislava-Rača.

Spracovateľský kolektív:

Mgr. Helena Krovinová

Mgr. Alena Repová

Mgr. Anna Lajošová

Ing. Milada Dobrotková

Mgr. Viera Pilková

Danica Máťušová

Anna Holecová

Mgr. Ing. Ondrej Buzala

PhDr. Mária Koval'ová, PhD.

Bratislava, 2016

aktualizované v roku 2018

Obsah

ÚVOD	5
1 TEORETICKÁ ČASŤ	6
1.1 VYMEDZENIE POJMOV A SKRATIEK	6
1.2 HLAVNÉ PRINCÍPY KOMUNITNÉHO PLÁNOVANIA	9
1.3 VYMEDZENIE VÝCHODISKOVÝCH PODKLADOV A ICH DETERMINANTOV.	10
1.4 VYMEDZENIE CIEĽA KOMUNITNÉHO PLÁNU.	14
1.5 ŠTRUKTÚRA PRÍPRAVY A SCHVAĽOVANIA KPSS	15
2 ANALYTICKÁ ČASŤ	19
2.1 VYMEDZENIE PRÍSTUPOV K ANALÝZE.	19
2.2 IDENTIFIKÁCIA CIEĽOVÝCH SKUPÍN.	19
2.3 ANALÝZA DEMOGRAFICKÝCH ÚDAJOV.	20
2.4 ANALÝZA STAVU POSKYTOVANÝCH SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V ÚZEMNOM OBVODE MESTSKEJ ČASTI.	28
2.4.1 SOCIÁLNE SLUŽBY KRÍZOVEJ INTERVENČIE	30
2.4.2 SOCIÁLNE SLUŽBY NA PODPORU RODINY S DEŤMI	32
2.4.3 SOCIÁLNE SLUŽBY NA RIEŠENIE NEPRIAZNIVEJ SOCIÁLNEJ SITUÁCIE Z DÔVODU ŤAŽKÉHO ZDRAVOTNÉHO POSTIHNUTIA, NEPRIAZNIVÉHO ZDRAVOTNÉHO STAVU ALEBO Z DÔVODU DOVRŠENIA DÔCHODKOVÉHO VEKU	34
2.4.4 SOCIÁLNE SLUŽBY S POUŽITÍM TELEKOMUNIKAČNÝCH TECHNOLOGIÍ	39
2.4.5 PODPORNÉ SLUŽBY	39
2.5 ANALÝZA POŽIADAVIEK PRIJÍMATEĽOV SOCIÁLNYCH SLUŽIEB A OBYVATEĽOV V ÚZEMNOM OBVODE MIESTNEJ ČASTI.	43
2.6 SWOT ANALÝZA VYBRANÝCH OBLASTÍ.	48
2.7 FINANCOVANIE SOCIÁLNYCH SLUŽIEB	52
3 NÁVRHOVÁ ČASŤ	53
3.1 URČENIE CIEĽOV A PRIORÍT ROZVOJA SOCIÁLNYCH SLUŽIEB V ÚZEMNOM OBVODE MIESTNEJ ČASTI.	53
3.1.1 CIEĽ A PRIORITY VO VZŤAHU K MESTSKEJ ČASTI	56
3.1.2 CIEĽ A PRIORITY VO VZŤAHU K SENIOROM	59
3.1.3 CIEĽ A PRIORITY VO VZŤAHU K RODINÁM S DEŤMI A MLÁDEŽOU	62
3.1.4 CIEĽ A PRIORITY VO VZŤAHU K OBČANOM SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM.	65
3.1.5 CIEĽ A PRIORITY VO VZŤAHU K OBČANOM ODKÁZANÝM NA OSOBITNÚ POMOC.	66
3.2 SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA KOMUNITNÉHO PLÁNU SOCIÁLNYCH SLUŽIEB.	68
3.3 KOMUNIKAČNÁ STRATÉGIA.	68
3.4 ZÁVEREČNÁ DOLOŽKA	69
4 POUŽITÁ LITERATÚRA, DOKUMENTY A NORMY	70

Úvod

Mestská časť Bratislava-Rača je územným samosprávnym a správnym celkom hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy. Vykonaáva samosprávu Bratislavy a prenesenú pôsobnosť, ktorá je vymedzená zákonom a štatútom hlavného mesta a v tomto rozsahu má postavenie obce. Je preto právnickou osobou, ktorá hospodári s vlastným ako aj zvereným majetkom a s vlastnými finančnými zdrojmi. Združuje obyvateľov, ktorí majú na jej území trvalý pobyt, ale zároveň zabezpečuje potreby aj ďalších obyvateľov a občanov, ktorí sa zdržiavajú na jej území.

Možnosť občanov podieľať sa na usporiadaní svojho života a jeho podmienok sa v demokratickej spoločnosti považuje za jednu z kľúčových atribútov demokracie. Na úrovni samosprávy tak môžu urobiť prostredníctvom rôznych foriem. Základnou formou je právo voliť a byť volený do miestnych orgánov a pracovať tak v miestnom zastupiteľstve, miestnej rade alebo v komisiách miestneho zastupiteľstva, teda podieľať sa priamo na práci samosprávy mestskej časti Bratislava-Rača. Existuje však aj celý rad ďalších možností, ktorými sa naši angažovaní obyvatelia môžu zapojiť do diania a ovplyvňovať tak kvalitu svojho života. Jedna z možností, ktorá sa otvorila prijatím zákona NR SR č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách je aj účasť na príprave, realizácii a prehodnocovaní Komunitného plánu sociálnych služieb.

Základnou úlohou mestskej časti je starostlivosť o všestranný rozvoj svojho územia a potreby vlastných obyvateľov. Sociálna politika je dôležitou a neoddeliteľnou časťou tejto starostlivosti a miestna časť má v nej rozličné kompetencie a možnosti. V širšom chápaní sa sociálna politika mestskej časti orientuje na celkové zlepšovanie sociálnych podmienok, zdravia a kvality života obyvateľov ruka v ruku so vzdelávaním, starostlivosťou o zdravie, kultúru, šport a využitie voľného času. V užšom chápaní je to ale konkrétna pomoc pri riešení nepriaznivej a krízovej sociálnej situácie občanov, ktorí sa v takejto situácii ocitli. Aj v tejto oblasti je celý rad formálnych a neformálnych možností, ktoré môžu napomáhať spokojnému a bezpečnému životu, pocitu istoty a spolupatričnosti.

Mestská časť Bratislava-Rača si uvedomuje svoje povinnosti a zodpovednosť v oblasti sociálnych služieb, ktoré sú súčasťou jej celkovej sociálnej politiky. Zároveň chce výraznejšie podporiť angažovanosť aj iných formálnych a neformálnych aktivít svojich občanov v tejto oblasti. Deklarovaním tejto orientácie je aj tento Komunitný plán sociálnych služieb.

1 Teoretická časť

Komunitný plán sociálnych služieb je vypracovaný na obdobie rokov 2017 – 2019. Predstavuje strednodobý strategický dokument, ktorý je schvaľovaný miestnym zastupiteľstvom. Nadväzuje alebo sa opiera o celý rad iných dokumentov a niektoré zákony, ktoré sú uvedené v ďalšom texte. Je spracovaný v súlade s požiadavkami zákona NR SR č.448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnych službách“). Napriek tomu, že je determinovaný celým radom iných dokumentov, legislatívou a schvaľovaním na úrovni miestnej samosprávy, nie je uzavretým dokumentom. Medzi jeho základnú charakteristiku patrí otvorenosť, ktorá znamená, že je možné ho každý rok prehodnocovať a aktualizovať. Na aktualizácii a vyhodnocovaní komunitného plánu sa podieľajú poslanci komisie ako poradné orgány miestneho zastupiteľstva, oddelenia miestneho úradu a obyvatelia mestskej časti, a to podľa zvolených pravidiel.

Komunitný plán sociálnych služieb má tri časti. V prvej časti sú uvedené teoretické východiská, podklady a ciele dokumentu tak, aby si mohol každý čitateľ vytvoriť základný rámec vedomostí o tom, aký dokument drží v ruke, čo ovplyvňovalo jeho tvorbu a na základe čoho ho môže v budúcnosti posudzovať a dávať ďalšie podnety.

V druhej časti sa zameriava na posúdenie stavu, na ktorý by mal reagovať. Ide o analytickú časť, ktorá sa týka demografických údajov, požiadaviek obyvateľov mestskej časti, stavu existujúcich sociálnych služieb a ďalších okolností, ktoré sú pre rozvoj sociálnych služieb dôležité.

V tretej časti obsahuje návrh na riešenie existujúcej alebo v blízkej budúcnosti očakávanej situácie. Táto časť má postupne prechádzať v konkrétne opatrenia a ich realizáciu. V priebehu nasledujúcich rokov bude realizácia Komunitného plánu sociálnych služieb každoročne vyhodnocovaná a na základe reálnych výsledkov sa budú prijímať ďalšie opatrenia.

1.1 Vymedzenie pojmov a skratiek

Komunita

Komunita je termín používaný v rôznych významoch. Pre účely tohto dokumentu ho budeme chápať ako spoločenstvo ľudí žijúcich alebo kooperujúcich v jednej inštitúcii alebo v jednej lokalite (Matoušek, 2008). Komunita má svoju atmosféru, svoj spôsob komunikácie, svoju hranicu, ktorá je viac alebo menej priepustná voči okoliu. Hranice komunity sú rôzne, môže ísť o geografické, politické, ekonomické alebo sociálne hranice. Komunita ako skupina ľudí, ktorá je našou cieľovou skupinou, je vymedzená prevažne geograficky a sociálne.

Pri geografickom vymedzení hovoríme aj o lokálnom útvare osídlenia (Strieženec, 1996), či o menšej sociálnej jednotke na lokálnom základe, v ktorej ľudia spolupracujú, aby naplnili svoj život, podieľajú sa na spoločnej kultúre a podobne. Majú konkrétne vzťahy k miestu svojho bydliska a jeho okoliu a môžu byť v podobnej ekonomickej, spoločenskej a sociálnej situácii ako iní obyvatelia tej istej časti. Naším lokálnym základom v širšom merítke je mestská časť Bratislava-Rača, v užšom merítke sa môže jednať aj o jej niektoré časti a ulice.

Sociálna komunita je skupina osôb, ktoré majú spoločné sociálne znaky. V našom prípade to znamená prevažne znaky sociálneho znevýhodnenia a môžeme teda hovoriť aj o cieľových skupinách sociálnej práce, ktoré žijú v danej lokalite. Na druhej strane môžu v tom istom regióne existovať sociálne komunity, ktoré môžu byť pri riešení problémov cieľových skupín nápomocné (napríklad študenti, aktívni dôchodcovia a podobne).

V zásade sa teda jedná o skupiny ľudí, ktoré môžu byť organizované alebo aj neorganizované, ale majú alebo môžu mať spoločné problémy, záujmy, hodnoty a sú schopní sa dohodnúť na nejakom

spoločnom postupe a konať v súlade s ním. Z pohľadu komunitného plánovania majú tieto spoločenstvá rozličný potenciál, ktorý sa dá rozvinúť a zapojiť do riešenia sociálnej situácie v meste. Pritom je však dôležité, aby ľudia v komunite boli správne informovaní, prípadne vzdelávaní v probléme, ktorý sa ich dotýka a aby sa ich angažovanosť rozvíjala od riešenia svojich problémov ku pomoci iným ľuďom a komunitám v rovnakých alebo podobných problémoch. Toto je aj jedno z opatrení tohto KPSS.

Komunitné plánovanie

Komunitné plánovanie je priame vyjednávanie medzi zriaďovateľmi, poskytovateľmi a prijímateľmi služieb (Matoušek, 2008). Jeho cieľom je zlepšiť miestnu sociálnu politiku či charakter sociálnych alebo súvisiacich služieb. Toto vyjednávanie môže mať rozličnú formu. Môže ísť o malé skupiny zainteresovaných odborníkov pri samotnej príprave komunitného plánu, ale aj o verejné zhromaždenia, konferencie alebo priebežnú verejnú diskusiu prostredníctvom médií či internetu. Popri zriaďovateľoch sa na Slovensku používa aj ďalší názov jedného z aktérov komunitného plánovania, a to sú zadávatelia sociálnych služieb. Myslia sa tým inštitúcie, ktorým zákon ukladá povinnosti pri zabezpečovaní sociálnych služieb pre obyvateľov územia, ktoré spravujú. V našom prípade je to Bratislavský samosprávny kraj, Hlavné mesto SR Bratislava a Mestská časť Bratislava-Rača.

Komunitné plánovanie je proces, ktorý môžeme rozdeliť do nasledovných krokov:

1. Príprava na komunitné plánovanie.
2. Vytvorenie riadiacej štruktúry.
3. Definovanie problémov a potrieb.
4. Návrh rozvoja sociálnych služieb.
5. Formulácia stratégie rozvoja sociálnych služieb.
6. Vykonávanie plánov. (Matoušek, 2011)

Výsledným dokumentom procesu je komunitný plán sociálnych služieb.

Aktéri komunitného plánovania sociálnych služieb

Do procesu komunitného plánovania sú zapájaní najmä priami účastníci systému sociálnych služieb. Na regionálnej úrovni ide najmä o samotného zadávateľa a hlavného realizátora komunitného plánu (mestská časť), ktorý je zároveň aj objednávatelom sociálnych služieb, ďalej poskytovatelia sociálnych služieb, prijímatelia sociálnych služieb, zainteresovaná verejnosť a ostatná verejnosť. Toto zapojenie má zabezpečiť participáciu aktérov nielen v procese plánovania komunitného plánu, ale aj v procese jeho realizácie a validácie.

Objednávatelia sociálnych služieb sú subjekty najmä verejnej správy, ktoré poskytnutie sociálnych služieb potrebujú zabezpečiť prostredníctvom poskytovateľov. Sociálne služby môžu tiež zriadiť a prevádzkovať, financovať a koordinovať ich poskytovanie prostredníctvom rôznych nástrojov.

Poskytovateľom sociálnej služby je za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách obec, právnická osoba zriadená obcou, právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená vyšším územným celkom (spoločne nazývaní tiež „verejní poskytovatelia“) a iné osoby (spoločne tiež nazývaní „neverejní poskytovatelia“).

Prijímatelia sociálnych služieb sú fyzické osoby, ktorým sa za podmienok ustanovených v zákone o sociálnych službách poskytuje sociálna služba.

Zainteresovaná verejnosť sú najmä rodinní príslušníci prijímateľov sociálnych služieb alebo rodinní príslušníci cieľových skupín žijúci v regióne, záujemcovia o sociálne služby a potenciálni prijímatelia ako aj občania, ktorí vykonávajú organizované alebo neorganizované aktivity v prospech cieľových skupín komunitného plánovania, ktorí však nie sú poskytovateľmi sociálnych služieb. Zainteresovanou verejnosťou môžu byť iní odborníci z regiónu alebo authority, ktoré prichádzajú do styku s cieľovými skupinami, ako napríklad duchovný, riaditeľ základnej školy, obvodný lekár a pod.

Ostatná verejnosť sú občania žijúci na príslušnom území, ktorých sa poskytovanie sociálnych služieb priamo nedotýka ani nevykonávajú žiadne aktivity vo vzťahu k cieľovým skupinám, ale v blízkej budúcnosti môžu patriť k potenciálnym užívateľom sociálnych služieb, prípadne poskytovanie sociálnych služieb môže ovplyvniť kvalitu ich života alebo sa z nich môžu stať dobrovoľníci a pod.

Komunitný plán sociálnych služieb

Je strategický dokument, ktorého výslednú podobu schvaľuje miestne zastupiteľstvo. Určuje priority a ciele rozvoja sociálnych služieb na území na stanovené obdobie. Jeho realizácia je pravidelne vyhodnocovaná a samotný plán by mal byť pravidelne validovaný. Obsahuje zároveň spôsob sledovania a hodnotenia vykonaných aktivít ako aj spôsob priebežného informovania verejnosti. Zákon o sociálnych službách určuje jeho povinný obsah nasledovne:

1. Analýza sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov, foriem a poskytovateľov sociálnych služieb v územnom obvode mestskej časti.
2. Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a ďalších obyvateľov v územnom obvode mestskej časti na rozvoj sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov a foriem sociálnych služieb a cieľových skupín v územnom obvode.
3. Analýza demografických údajov a sociálnej situácie v územnom obvode mestskej časti.
4. Určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb podľa jednotlivých druhov a foriem sociálnych služieb a cieľových skupín, vrátane kvantifikácie potrebnej kapacity týchto služieb.
5. Časový plán realizácie s určením kapacity jednotlivých druhov služieb a ich foriem, vrátane určenia finančných, personálnych, prevádzkových a organizačných podmienok, ktoré vytvára mestská časť a zapojené subjekty na tvorbu a realizáciu KPSS.
6. Spôsob každoročného vyhodnocovania plnenia KPSS.
7. Podmienky a spôsob zmeny a aktualizácie KPSS.

Sociálna služba

Sociálna služba je v zmysle § 2 ods. 1 zákona o sociálnych službách odborná činnosť, obsluhú činnosť alebo ďalšia činnosť alebo súbor týchto činností, ktoré sú zamerané na:

- a) prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- b) zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- c) zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- d) riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- e) prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.
- f) Zabezpečenie starostlivosti o dieťa z dôvodu situácie v rodine, ktorá vyžaduje pomoc pri starostlivosti o dieťa.

Sociálna služba sa vykonáva najmä prostredníctvom sociálnej práce, postupmi zodpovedajúcimi poznatkom spoločenských vied a poznatkom o stave a vývoji poskytovania sociálnych služieb.

Nepriaznivá sociálna situácia

Nepriaznivá sociálna situácia je v zmysle § 2 ods. 2 zákona o sociálnych službách ohrozenie fyzickej osoby sociálnym vylúčením alebo obmedzenie jej schopnosti sa spoločensky začleniť a samostatne riešiť svoje problémy:

- a) z dôvodu, že nemá zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- b) pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností,
- c) pre ohrozenie jej vývoja z dôvodu jej zdravotného postihnutia, ak ide o dieťa do siedmich rokov veku,
- d) pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav,
- e) z dôvodu, že dovŕšila vek potrebný na nárok na starobný dôchodok podľa osobitného predpisu (ďalej len "dôchodkový vek"),

- f) pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- g) pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo, ak sa stala obeťou správania iných fyzických osôb,
- h) pre zotrúvanie v priestorov segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby,
- i) z dôvodu straty bývania alebo ohrozenia stratou bývania.

Zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb FO je zabezpečenie ubytovania, stravy, nevyhnutného ošatenia, obuvi a základnej osobnej hygieny.

Krízová sociálna situácia je ohrozenie života alebo zdravia FO a rodiny, ktorá vyžaduje bezodkladné riešenie sociálnou službou.

Vymedzenie skratiek

ADOS	Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
DI	Deinštitucionalizácia
DC	Denné centrum
DSS	Domov sociálnych služieb
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
FO	Fyzická osoba
Kap.	Kapacita
KP	Komunitná práca
KPSS	Komunitný plán sociálnych služieb
MČ	Mestská časť
MHD	Mestská hromadná doprava
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MÚ	Miestny úrad
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ZOS	Zariadenie opatrovateľskej služby
ZpS	Zariadenie pre seniorov

1.2 Hlavné princípy komunitného plánovania

Aby bolo komunitné plánovanie a neskoršia realizácia komunitného plánu správne pochopené a vykonané, je potrebné uviesť nasledovné princípy:

1. Partnerstvo medzi všetkými účastníkmi komunitného plánovania. Znamená to, že potreby a ciele všetkých účastníkov majú rovnakú váhu a ich názorom musí byť venovaný rovnaký priestor.
2. Zohľadnenie už vytvorenej a osvedčenej práce a spolupráce medzi aktérmi komunitného plánovania a jej ďalšie rozvíjanie v budúcnosti.
3. Zapájanie miestneho spoločenstva aj keď nie sú poskytovateľmi sociálnych služieb alebo ide o laickú verejnosť. Žiadny záujemca o participáciu na komunitnom plánovaní nesmie byť vylúčený ani diskriminovaný.
4. Právo na rovnaký prístup k informáciám a rovnaké sprostredkovanie informácií. Všetci aktéri zapojení do komunitného plánovania majú právo na rovnaký prístup k informáciám ako aj rovnaké právo na podávanie pripomienok a podnetov.

5. Hľadanie nových zdrojov. Komunitný plán nekonzervuje existujúci stav, ale má otvárať podnety na hľadanie nových zdrojov personálnych, materiálnych, finančných či informačných. Do týchto podnetov môže zahŕňať spoluprácu s dobrovoľníkmi, svojpomocnými skupinami, občiansku angažovanosť, podnikovú filantropiu a pod.
6. Zmyslom komunitného plánovania nie je zrealizovať všetky zistené alebo vyslovené požiadavky a reagovať na všetky potreby. Opatrenia musia byť realistické, a preto sú často kompromisným riešením na báze dohody.

1.3 Vymedzenie východiskových podkladov a ich determinantov

Zákon o sociálnych službách vymedzuje všetky základné požiadavky a podmienky pre poskytovanie sociálnych služieb. Okrem iného určuje povinnosti a pôsobnosti obce v sociálnych službách. Jednou zo základných pôsobností je vypracovanie a schvaľovanie komunitného plánu sociálnych služieb vo svojom obvode (§ 80, písm. a) a zároveň vytváranie podmienok na podporu komunitného rozvoja. Medzi jej ďalšie pôsobnosti, ktoré sú dôležité pre rozvoj sociálnych služieb a realizáciu sociálnej politiky na svojom území patria nasledovné:

1. Je správnym orgánom v konaniach o odkázanosti na sociálnu službu v zariadení pre seniorov, v zariadení opatrovateľskej služby, v dennom stacionári, o odkázanosti na opatrovateľskú službu, pri zániku alebo pri zmene stupňa odkázanosti.
2. Vyhotovuje posudok o odkázanosti na sociálnu službu.
3. Môže rozhodnúť o povinnosti zaopatrených plnoletých detí alebo rodičov platiť úhradu za sociálnu službu alebo jej časť.
4. Poskytuje alebo zabezpečuje poskytovanie sociálnej služby v nízkoprahovom dennom centre, nocľahárni, zariadení pre seniorov, zariadení opatrovateľskej služby a v dennom stacionári, v nízkoprahovej sociálnej službe pre deti a rodinu, opatrovateľskej službe, prepravnej službe, odľahčovacej službe, pomoci pri osobnej starostlivosti o dieťa, terénnej sociálnej službe krízovej intervencie, poskytuje základné sociálne poradenstvo. Môže poskytovať alebo zabezpečovať poskytovanie aj iných druhov sociálnej služby.
5. Poskytuje základné sociálne poradenstvo.
6. Uzatvára zmluvu o poskytovaní sociálnej služby a zmluvu o poskytovaní finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby.
7. Zriaďuje, zakladá a kontroluje nocľaháreň, nízkoprahové denné centrum, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár a môže zriaďovať, zakladáť a kontrolovať aj iné zariadenia.
8. Môže poskytnúť finančný príspevok neverejnému poskytovateľovi na zabezpečenie poskytovania sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou a v nocľahárni, ak ich neposkytol vyšší územný celok a kontroluje hospodárenie s ním.
9. Poskytuje finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby.
10. Môže poskytovať ďalšie finančné príspevky neverejným poskytovateľom sociálnych služieb v zmysle príslušných ustanovení zákona o sociálnych službách.
11. Kontroluje hospodárenie s finančným príspevkom pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy a s finančným príspevkom na prevádzku poskytovanej sociálnej služby ako aj ukladá opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a kontroluje ich plnenie.

12. Vedie evidenciu posudkov o odkázanosti na sociálnu službu podľa stupňa odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby, rozhodnutí, prijímateľov sociálnych služieb vo svojom územnom obvode.
13. Vyhľadáva fyzické osoby, ktorým treba poskytnúť sociálnu službu.
14. Poskytuje štatistické údaje z oblasti poskytovania sociálnych služieb štátnym orgánom sociálnych služieb na účely spracovania štatistických zisťovaní a administratívnych zdrojov.
15. Uhradza poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti zdravotné výkony na účely posúdenia odkázanosti na sociálnu službu.
16. Môže poveriť právnickú osobu, ktorú zriadila alebo založila, vykonávaním sociálnej posudkovej činnosti na účely vyhotovenia posudku.
17. Vydáva písomné vyjadrenia poskytovateľovi vybraných druhov sociálnej služby o súlade predloženej žiadosti o poskytnutie finančného príspevku s komunitným plánom obce.

Obec utvára podmienky na podporu komunitného rozvoja v oblasti poskytovania sociálnych služieb, na komunitnú prácu a komunitnú rehabilitáciu na účel predchádzania vzniku alebo predchádzania zhoršenia nepriaznivých sociálnych situácií a riešenia mestských sociálnych problémov. Komunitná práca v oblasti poskytovania sociálnych služieb je podpora aktivít členov miestnej komunity k svojpomocnému riešeniu sociálnych problémov v rámci miestneho spoločenstva, najmä rozvojom sociálnych služieb.

Komunitná rehabilitácia v oblasti poskytovania sociálnych služieb je zabezpečenie spolupráce subjektov, ktorými sú najmä rodina, obec, vzdelávacie inštitúcie, poskytovatelia služieb zamestnanosti, poskytovatelia sociálnych služieb a poskytovatelia zdravotnej starostlivosti. Cieľom komunitnej rehabilitácie je obnova alebo rozvoj fyzických schopností, mentálnych schopností a pracovných schopností fyzickej osoby v nepriaznivej sociálnej situácii a podpora jej začlenenia do spoločnosti.

Zákon o sociálnych službách ustanovuje podmienky za akých sa spracováva komunitný plán rozvoja sociálnych služieb, ako aj jeho povinný obsah. Tieto požiadavky boli v tomto komunitnom pláne dodržané.

Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 – 2020

Zákon o sociálnych službách stanovuje povinnosť spracovávať komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb. V roku 2014 Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR vypracovalo Národné priority rozvoja sociálnych služieb pre roky 2015 až 2020, ktoré sú odzrkadlením reálnej situácie poskytovania sociálnych služieb v SR, vychádzajú z potrieb identifikovaných v rámci SR a zároveň z priorít Európskeho spoločenstva (dostupnosť a prístupnosť sociálnych služieb a ich finančná udržateľnosť). Medzi Národné priority rozvoja sociálnych služieb SR do roku 2020 patrí:

- zabezpečiť realizáciu práva občana na poskytovanie sociálnej služby so zohľadnením ľudsko-právneho a nediskriminačného prístupu a dôrazom na rešpektovanie ľudskej dôstojnosti,
- zabezpečiť dostupnosť sociálnych služieb v súlade s potrebami cieľových skupín a komunity,
- zvýšiť dostupnosť komunitných sociálnych služieb s dôrazom na rozvoj sociálnych služieb pre rodinu, ktorá sa stará o svojho člena, odkázaného na pomoc inej osoby pri sebaobsluhe,
- deinštitucionalizovať sociálne služby,
- presadiť princíp integrovanej dlhodobej zdravotno-sociálnej starostlivosti,
- zaviesť systém zabezpečenia a hodnotenia podmienok kvality poskytovaných sociálnych služieb.

V komunitnom pláne sociálnych služieb sú tieto priority rešpektované.

Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike. MPSVR SR, 2011

Stratégia deinštitucionalizácie vychádza z Národných priorít rozvoja sociálnych služieb. Aj keď má odporúčací charakter, KPSS zohľadňuje niektoré zásady a prístupy aj vo svojich návrhoch. Ide hlavne o nasledovné zásady:

- Posilňovanie nezávislého života osôb so zdravotným postihnutím (ZP) mimo inštitucionálnych zariadení sociálnych služieb rozvíjaním doplnkových služieb orientovaných na rodiny a domácnosť s osobou ZP.
- Uprednostňovanie terénnych a ambulantných sociálnych služieb pred pobytovými a uprednostňovanie krátkodobých pobytových služieb pred celoročnými.
- Zameranie sociálnych služieb na individuálne potreby klienta a jeho participáciu, ktorá má prednosť pred výkonomi a rutinou personálu v sociálnych službách.
- Podpora komunitného a alternatívneho spôsobu riešenia potreby po sociálnej práci a zabezpečovanie dostupnosti takýchto riešení.

Národný program aktívneho starnutia na roky 2014 – 2020

Bod 7.1. Zdravotná starostlivosť

Cieľom zdravotnej politiky vlády SR je zlepšovanie zdravotného stavu populácie, budovanie zdravotného stavu populácie, budovanie zdravotného systému, ktorý bude zodpovedať meniacim sa potrebám obyvateľov, a ochrana sociálne slabších jednotlivcov pred vysokými nákladmi na zdravotnú starostlivosť. Bude potrebné zabezpečiť, aby systém zdravotnej starostlivosti rešpektoval demografický vývoj a v súlade s ním sa rozvíjal, zabezpečiť účinnosť zdravotnej starostlivosti pri zachovaní jej dostupnosti a podporovať opatrenia súvisiace s prevenciou.

Cieľ 3: Zabezpečiť geografickú dostupnosť a kvalitu dlhodobej zdravotnej starostlivosti o seniorov v súlade s demografickým vývojom v SR.

Opatrenia: optimalizovať sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v takom počte a zložení, aby sa zabezpečila efektívna, dostupná, plynulá, sústavná a odborná zdravotná starostlivosť s prihliadnutím na stúpajúci počet seniorov a s prihliadnutím na vývoj chorobnosti seniorov.

Cieľ 4: Zlepšiť zdravotné uvedomenie starších ľudí, v oblasti preventívneho očkovania s dôrazom na zlepšenie zdravia, predlžovanie života a zlepšovanie kvality života celej populácie pomocou výchovy zdravia, prevencie chorôb a iných foriem zdravotných intervencií.

Cieľ 6: Podporovať aktívne starnutie, zdravý životný štýl a celkové zdravie seniorov formou edukačných aktivít zamestnancami regionálnych úradov verejného zdravotníctva prostredníctvom individuálneho skupinového a hromadného poradenstva.

Opatrenie:

- Podpora aktívneho starnutia, zdravého životného štýlu a celkového zdravia seniorov.

Bod 7.2 Bývanie

Za subvencie podporujúce bývanie starších ľudí môžeme považovať tri účely fondu, a to: výstavba a kúpa nájomného bytu, výstavba zariadení sociálnych služieb a obnova alebo prestavba zariadenia sociálnych služieb.

Rast podielu starších ľudí si vyžaduje prispôsobenie služieb a produktov ich potrebám a preferenciám, ktoré podporia a predĺžia ich plnohodnotný život. Základným princípom pre uspokojovanie potrieb a požiadaviek bývania starších ľudí je vytváranie podmienok, aby títo ľudia mohli čo najdlhšie bývať v byte alebo aspoň v lokalite, v ktorej bývali počas svojej ekonomickej aktivity.

Z dôvodu dlhodobého znižovania prirodzeného prírastku obyvateľstva, procesu starnutia obyvateľstva, zvyšovania počtu civilizačných chorôb a psychiatrických ochorení (schizofrénia, kombinácia rôznych zdravotných postihnutí, atď.) dostáva aj na Slovensku čoraz viac prednosť starostlivosť o seniorov v domácom prostredí pred ich umiestňovaním v zariadeniach sociálnych služieb. Pribúdajú požiadavky na skvalitňovanie sociálnych služieb, zvyšuje sa aj záujem o nedostatkové sociálne služby, hlavne terénne a ambulantné sociálne služby, a to rehabilitačné stredisko, opatrovateľská služba, ale tiež pobytové služby typu zariadenia podporovaného bývania.

Plán hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja Bratislavského samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020

- Analyticko – strategická časť
 1. A.5.3 Sociálna infraštruktúra
 2. A.9 SWOT analýza
- Programová časť.
 1. 8.7 Rozvoj politik v rovnosti medzi mužmi a ženami a podpora aktivít na zosúladenie pracovného a rodinného života.
 2. 9.1 Cílené investície do zdravotníckej a sociálnej infraštruktúry.

Štatút hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy v znení dodatkov č. 1 – 8. Hlavné mesto SR Bratislava, 2008

Vymedzuje pôsobnosť hlavného mesta a mestských častí. V čl. 31 a čl. 32 vymedzuje základný rámec pre pôsobnosť v oblasti sociálnych vecí, vrátane pôsobnosti mestskej časti. Tieto ustanovenia sú dôvodom, pre ktorý tento KPSS berie do úvahy aj ďalšie dokumenty Hlavného mesta Bratislavy, ktoré sú tu uvedené.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010-2020. Hlavné mesto SR Bratislava, 2010

Určuje program rozvoja Hlavného mesta SR Bratislavy s podporou samospráv jednotlivých častí. Definuje taktiež strategickú víziu Bratislavy:

Bratislava má ambíciu rozvíjať sa ako moderná a konkurencieschopná európska metropola vytvárajúca priaznivé podmienky pre plnohodnotný a harmonický život občanov všetkých generácií a atraktívne prostredie pre návštevníkov, študentov a investorov.

Bratislava pre svoj rozvoj aktívne a zodpovedne využije hodnoty vytvorené v bohatej a slávnej minulosti, multikultúrnu skúsenosť, dynamický vývoj posledných období, výnimočný ľudský potenciál, unikátne polohové danosti, prírodné a kultúrne bohatstvo.

Bratislava chce byť:

- mestom, ktoré rešpektuje zásady udržateľného rozvoja, zodpovedne pristupuje k životnému prostrediu a kultúrnemu dedičstvu;
- mestom, ktoré sa efektívne vyrovnáva s nárokmi na bezpečnosť, sociálnu, technickú a dopravnú infraštruktúru a zlepšuje kvalitu života obyvateľov;
- mestom, ktoré umožňuje rovnosť príležitostí, poskytuje profesionálnu a občanom otvorenú správu a riadenie;
- mestom, ktorého prosperita je postavená na vysokej efektivite, poznatkovo orientovanej ekonomike a znalostnej spoločnosti;
- úspešne spolupracujúcim mestom, ktoré je dobrým a spoľahlivým susedom a partnerom pre okolité obce, mestá a regióny.

Pre KPSS boli brané do úvahy nasledovné strategické ciele:

- C.1. Prispievať k tvorbe priaznivých životných podmienok pre rodiny s deťmi, ale aj pre seniorov, usilovať sa o zbližovanie a výmenu skúseností medzi generáciami;
- C.6. Napomáhať dôstojnému životu aj pre nízkopríjmové a inak sociálnym vylúčením ohrozené skupiny obyvateľov;
- C.7. Spoluprácou rodiny, občianskej spoločnosti a vzdelávacích inštitúcií trvalo zvyšovať kvalitu výchovy a vzdelávania v meste a prispievať k rozvoju multikultúrnej a tolerantnej spoločnosti;

Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy. Hlavné mesto SR Bratislava, 2012

Je programový dokument sociálnej politiky hlavného mesta SR Bratislavy v oblasti rozvoja sociálnych služieb. Keďže je mestská časť súčasťou sociálnej politiky hlavného mesta, bol tento materiál braný do úvahy ako celok.

Záverečné dokumenty zohľadnené pri príprave KPSS

1. Organizačný poriadok Miestneho úradu mestskej časti Bratislava-Rača.
2. Komunitný plán sociálnych služieb mestskej časti Bratislava-Rača 2012-2014.
3. Demografická analýza a prognóza obyvateľstva mestskej časti Bratislava-Rača, INFOSTAT 2015.
4. Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2013 – 2016.
5. Vyhodnotenie KPSS za rok 2014.
6. Vyhodnotenie KPSS za rok 2015.
7. Vyhodnotenie KPSS za rok 2016.
8. Komunitný plán sociálnych služieb na roky 2017 – 2019.
9. Vyhodnotenie KPSS za rok 2017.

1.4 Vymedzenie cieľa komunitného plánu

Cieľom komunitného plánu sociálnych služieb mestskej časti Bratislava-Rača je vytvoriť základné predpoklady pre plánovanie rozvoja a zabezpečenia sociálnych služieb na území mestskej časti podľa potrieb a požiadaviek jej obyvateľov a zohľadňovať pri tom moderné trendy a požiadavky determinujúcej dokumentácie. Dôraz je pri tom kladený na bezpečnosť, kvalitu a stabilitu sociálnych služieb, formálnu aj neformálnu spoluprácu medzi jednotlivými aktérmi a otvorený dialóg o potrebách a požiadavkách obyvateľov. Komunitný plán sme nastavili na prístupe tzv. **otvorenej komunity**. Mestská časť bude v rámci plánovania sociálnych služieb postupovať tak, aby neohraničila a neselegovala žiadnu skupinu občanov.

Komunitný plán sociálnych služieb je nástrojom pre ďalšie rozvojové procesy a preto stanovuje ciele, priority a opatrenia na zabezpečenie rozvoja a poskytovania sociálnych služieb vo vzťahu k jednotlivým cieľovým skupinám v súlade s platnými koncepčnými dokumentmi a legislatívou.

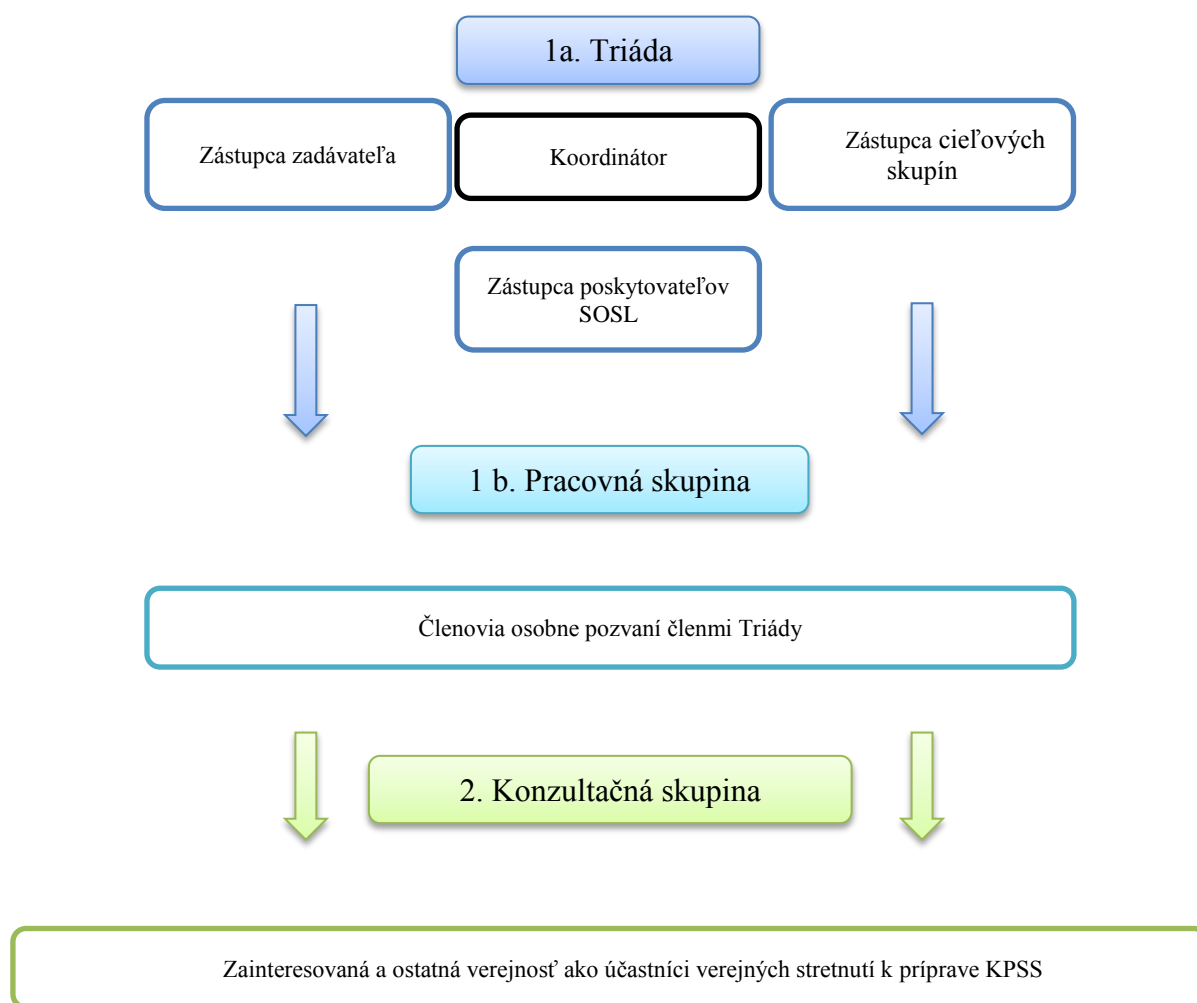
Tieto ciele, priority a opatrenia vyplývajú:

- z analýzy stavu existujúcich služieb a ich poskytovateľov v zriaďovateľskej pôsobnosti hl. m. SR Bratislava, Mestskej časti Bratislava-Rača, Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len „BSK“) a neverejných poskytovateľov na území Bratislavy,
- z analýzy potrieb prijímateľov sociálnych služieb,
- z kompetencií a možností hl. mesta SR Bratislavy, mestskej časti a BSK,
- zo SWOT analýzy zadávateľa a cieľových skupín.

1.5 Štruktúra prípravy a schvaľovania KPSS

Štruktúra prípravy Komunitného plánu sociálnych služieb bola vytvorená a zverejnená na základe dohody medzi zadávateľom pre spracovanie KPSS a jeho konečným spracovateľom (koordinátorom). Konečným schvaľovateľom KPSS je Miestne zastupiteľstvo mestskej časti Bratislava-Rača.

Štruktúra pracovných orgánov

Štruktúra zodpovedností

1. Triáda a Pracovná skupina

Je operatívna zložka riadenia procesu prípravy Komunitného plánu sociálnych služieb. Pozostávala z členov Triády, ktorí boli formálne menovaní MČ Bratislava-Rača a ďalšími členmi Pracovnej skupiny, ktorých osobne prizývali členovia Triády.

Práca v Pracovnej skupine bola dobrovoľná a nehonorovaná a člen skupiny mal právo ju kedykoľvek opustiť. Výnimku tvoril koordinátor a zadávateľ, u ktorých povinnosť účasti v Triáde vyplývala z plnenia zmluvy o dielo.

Členovia sa stretávali na základe plánovaných termínov podľa harmonogramu prác, ktorý bol zverejnený. Program zasadnutí a podkladové materiály pripravoval koordinátor v súčinnosti

so zadávateľom. Rokovania riadil koordinátor. Priestory pre rokovanie zabezpečoval zadávateľ. Rozhodnutia a úlohy sa prijímali konsenzom. Pracovné materiály z týchto stretnutí boli primeraným spôsobom zverejňované na internetovej stránke mestskej časti.

Vnútorne bola skupina členená na Triádu a koordinátora. Ako celok:

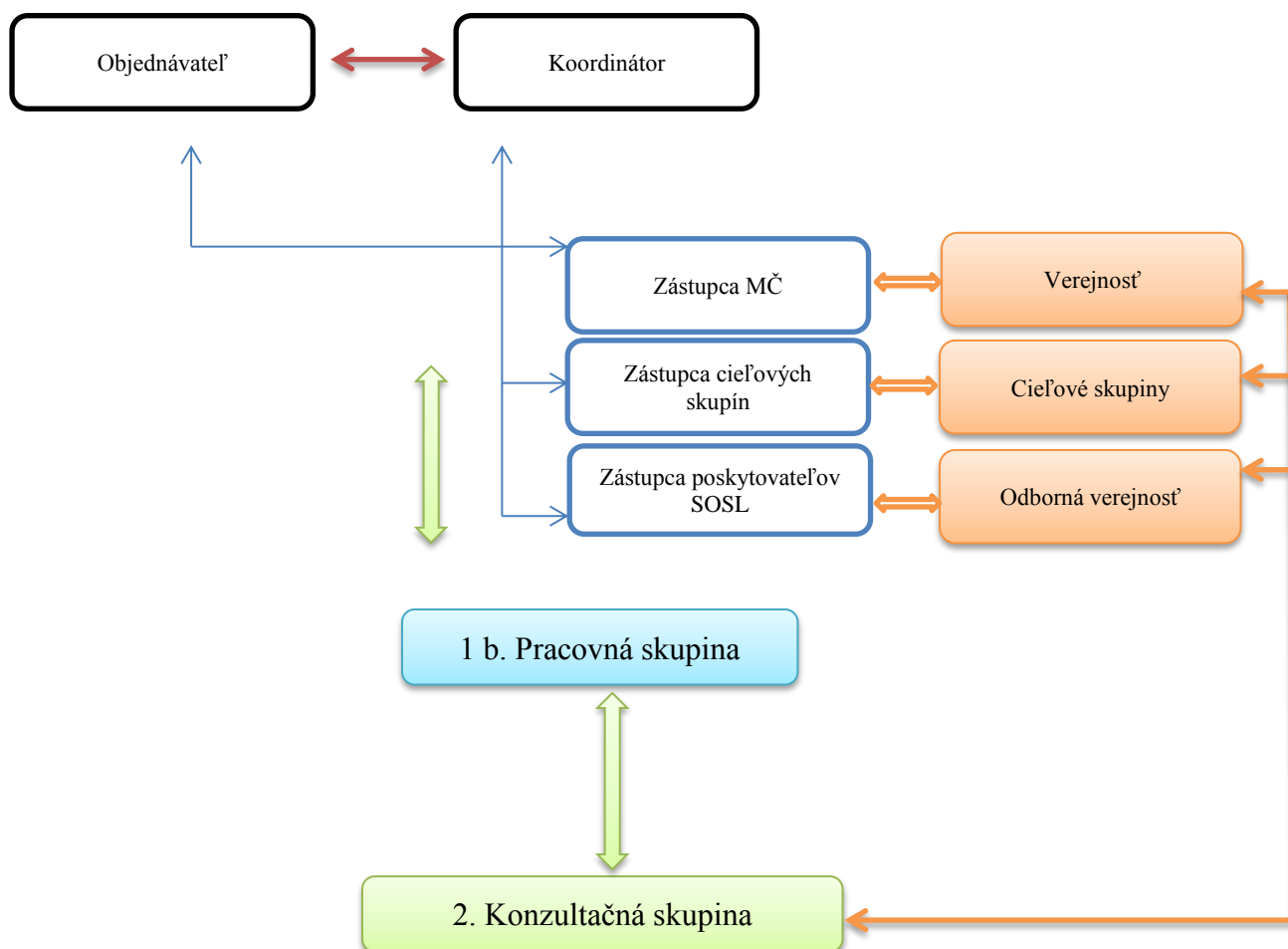
- Prerokovávala a schvaľovala podkladové materiály procesu a určené materiály predkladala na verejnú diskusiu v organizovaných stretnutiach s verejnosťou.
- Spracovávala interné materiály a záznamy zo svojich rokovaní a zvoleným spôsobom o nich informovala verejnosť.
- Zvolávala konzultačnú skupinu - verejnosť, zabezpečovala pre ňu materiály k vyjadreniu a vytvárala predpoklady pre komunikáciu.
- Zabezpečovala zverejňovanie informácií podľa informačnej stratégie.
- Rozhodovala o zmene v procese prípravy KPSS a obsahu a charaktere kľúčových materiálov.

2. Konzultačná skupina – verejnosť

Pozostávala z občanov verejnosti, ktorí sa zúčastňovali na verejnej diskusii ku komunitnému plánu. Taktiež bola ponúknutá možnosť prihlásiť sa ako dobrovoľnícky konzultant na základe verejnej výzvy zverejnenej na internetovej stránke mestskej časti.

Členovia konzultačnej skupiny sa vyjadrovali k materiálom vo fáze pripomienkovania a verejnej diskusie. Ich vyjadrenie – pripomienky mohli mať aj ústnu podobu. V prípade, že bude vznesená na spoločnom pripomienkovacom konaní ústne, bola písomne zachytená v zázname z takéhoto stretnutia a vyhodnotená. Stretnutie konzultačnej skupiny zvolávala Triáda, ktorá zabezpečovala program a materiály k rokovaniu. Konzultačná skupina neprijímala rozhodnutia a nezáväzovala úlohami Triádu.

Štruktúra komunikačných tokov

Informačná stratégia prípravy KPSS

A. Ciele informačnej stratégie

Dôležitým rysom procesu KPSS je priebežné poskytovanie relevantných informácií verejnosti. Cieľom tohto opatrenia je:

1. Zabezpečiť transparentnosť celého procesu.
2. Umožniť angažovaným občanom zapojiť sa do procesu prípravy KPSS definovaným spôsobom a to:
 - a) Priamo – účasťou v pracovných orgánoch
 - b) Priamo – možnosťou vyjadriť sa iným spôsobom
 - c) Nepriamo – možnosťou upozorniť na proces iných občanov, ktorí môžu mať záujem o niektorú priamu formu účasti
3. Získať pozornosť občanov pre proces KPSS aj pri jeho realizácii a následných úpravách v ďalších rokoch.

B. Formy zverejňovania informácií

Zverejňovanie informácií vykonávala MČ s využitím foriem, ktoré mala k dispozícii:

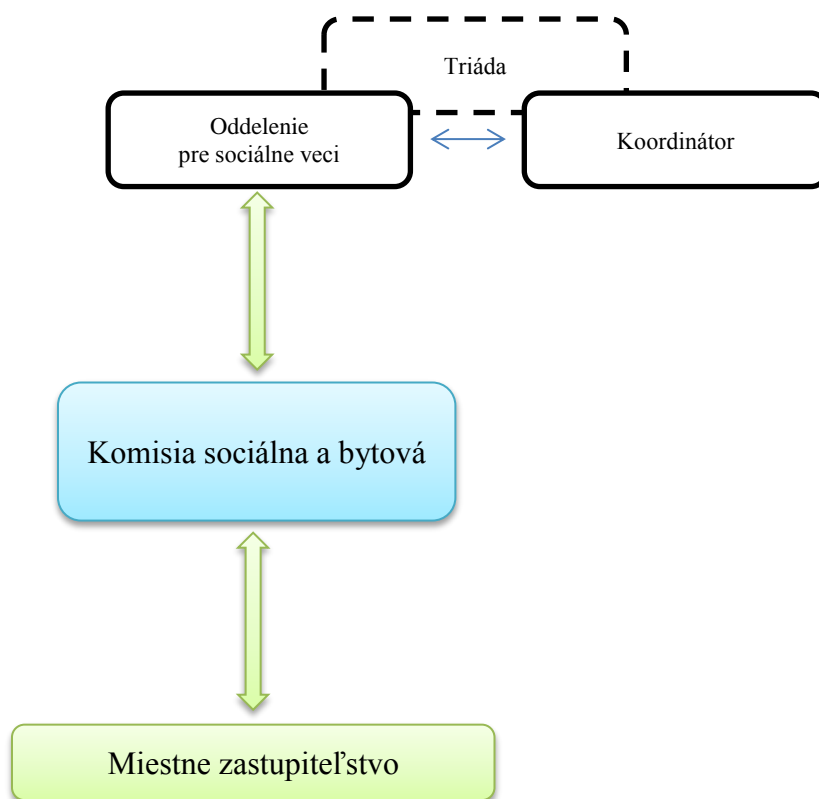
1. Internetová stránka mesta, kde vytvorilo nový informačný list pre KPSS. Táto forma slúžila nielen pre zverejňovanie informácií z priebehu procesu prípravy, ale aj z procesu realizácie KPSS. Bude mať trvalý charakter. Banner (odkaz) na tento list je umiestnený na viditeľnom mieste na titulnej stránke mestskej časti v samostatnej záložke.
2. Médiá mesta: Račiansky výber (tlač).
3. Informačné aktivity členov pracovných orgánov.

C. Okruh zverejňovaných informácií

Zverejňované boli nasledovné informácie a dokumenty:

1. Zmluva o dielo k príprave KPSS medzi zadávateľom a koordinátorom podľa všeobecne záväzných predpisov. Forma: Internetová stránka MČ.
2. Harmonogram prác na príprave KPSS. Forma: Internetová stránka MČ.
3. Základné informácie o spustení procesu a kľúčové informácie o jeho priebehu podľa dohody Triády. Forma: Račiansky magazín, Račiansky výber, info aktivity členov.
4. Priebežné záznamy v dohodnutej forme a obsahu – výťah zo zápisníc. Forma: Internetová stránka MČ.
5. Pozvanie občanov do procesu. Stála forma: Formulár pre prihlásenie sa do Konzultačnej skupiny a základné informácie o Konzultačnej skupine na internetovej stránke MČ, info aktivity členov.
6. Pozvanie občanov do procesu. Kampaňová forma: Výzva v médiách MČ podľa termínov a dohody v Triáde, info aktivity členov.
7. Dokumenty procesu. Forma: Internetová stránka MČ.

Štruktúra schvaľovania KPSS

2 Analytická časť

Analytická časť predstavuje súbor údajov, ktoré tvoria podklad pre ďalšie smerovanie sociálnych služieb na území Mestskej časti Bratislava-Rača. Je delená do niekoľkých častí, ktoré sa zaoberajú špecifickými oblasťami dôležitými pre konečné rozhodovanie, alebo popisujú postup pri príprave, zhromažďovaní a vyhodnocovaní údajov.

2.1 Vymedzenie prístupov k analýze

Východiskom k spracovaniu jednotlivých analýz boli dostupné údaje Hl. m. SR Bratislavy, Mestskej časti Bratislava-Rača, Bratislavského samosprávneho kraja, Štatistického úradu SR a Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave.

Z materiálov a údajov boli metódou rozboru textu vybrané tie časti, ktoré sa týkajú mestskej časti, posúdená ich platnosť a relevantnosť a následne (1) použitá, (2) aktualizovaná a použitá alebo (3) odmietnutá pre ďalšie použitie ako neaktuálna, alebo nerelevantná.

SWOT analýza bola uskutočnená podľa nasledovnej metodiky:

- a) Validácia platnosti už uskutočnených SWOT analýz pre vybrané oblasti z predchádzajúceho KPSS.
- b) Doplnenie SWOT analýzy o aktuálne skutočnosti.
- c) Zoradenie údajov podľa miery dôležitosti.
- d) Zostavenie matice SWOT.

Na zostavovaní SWOT analýzy sa podieľa Pracovná skupina KPSS. Použitá metóda zberu informácií bola brainstorming. Ako pomocná metóda pre analýzu vonkajšieho prostredia bola použitá metodika PESTLE. Pomocná metóda pre zoradenie údajov pre kategóriu silné a slabé stránky bolo porovnanie párov. Pomocná metóda pre zoradenie údajov pre kategóriu príležitosti a ohrozenia bolo vyhodnotenie miery atraktivity a rizika.

Výsledné texty obsahujú už len záverečné informácie, ktoré boli zhromaždené, posúdené a zoradené podľa jednotlivých prístupov a nie je v nich uvedené či boli prevzaté bezo zmeny alebo aktualizované, alebo boli upravené na základe pripomienkovacieho procesu v priebehu spracovávaní a pracovných stretnutí spracovateľského tímu.

Platnosť informácií uvedených v analytickej časti môže byť podmienená časom a odbornosťou, preto je vhodné niektoré demografické ukazovatele ako aj tvrdenia v SWOT analýze pravidelne evalvovať.

2.2 Identifikácia cieľových skupín

Pre potreby Komunitného plánu sociálnych služieb mestskej časti Bratislava-Rača bolo potrebné identifikovať cieľové skupiny, ktoré sa zadávateľovi javia ako prioritné. Ich identifikáciou neboli z KPSS programovo vylúčené iné cieľové skupiny tu výslovne neuvedené. Práca s nimi sa môže naďalej rozvíjať na základe podkladov tohto komunitného plánu, ako aj metodických postupov periodického vyhodnocovania plnenia tohto komunitného plánu a následného komunitného plánovania.

Prioritné cieľové skupiny komunitného plánu

1. Seniori
2. Rodina s deťmi a mládež
3. Občania so zdravotným postihnutím
4. Občania odkázaní na osobitnú pomoc

Tomuto členeniu zodpovedá aj návrhová časť, ktorá nekopíruje druhy sociálnych služieb podľa zákona o sociálnych službách, nakoľko tie sa môžu novelizáciami legislatívy účelovo meniť.

2.3 Analýza demografických údajov

Mestská časť Rača je v Bratislave v okrese Bratislava III, kam patrí aj Mestská časť Bratislava-Nové Mesto a Mestská časť Bratislava-Vajnory. Vymedzenie územia MČ Rača je ustanovené vo Všeobecne záväznom nariadení hlavného mesta Bratislava č. 6/2001 v § 9.

(1) Západnú hranicu tvorí západná strana areálu ubytovne akciovej spoločnosti Istrochem, severná strana poľnej cesty, západná strana Horskej ulice, východná strana Peknej cesty, katastrálna hranica vedúca súbežne s východnou stranou Peknej cesty a východná strana lesnej cesty v hone Malá baňa.

(2) Severnú hranicu tvorí prúdnicu potoka Vydrice a hranica hlavného mesta.

(3) Východnú hranicu tvorí katastrálna hranica vedúca pozdĺž západného brehu Kobylackého potoka a pozdĺž honov Široké a Potočné, východná strana areálu akciovej spoločnosti Benzinol, katastrálna hranica po areál Združenia technických a športových činnosti, západná strana Vajnorského letiska, katastrálna hranica v priestore zriaďovacieho nádražia a severná strana areálu podniku Isar.

(4) Južnú hranicu tvorí južná strana železničnej trate Bratislava - Galanta.

V rámci urbanistickej koncepcie a regulácie územia MČ Bratislava-Rača tvorí súčasť vonkajšieho mesta.

Rača, podobne ako ostatné mestské časti Bratislavy, má na slovenské pomery nižšiu pôrodnosť a nižšiu úmrtnosť. Dôsledkom tohto stavu bol mierny prirodzený úbytok obyvateľov vo výške niekoľko desiatok osôb ročne a to až do roku 2010. Kladné migračné saldo v predchádzajúcich rokoch kompenzovalo nepriaznivý vývoj prirodzeného prírastku. Ročne sa tak počet obyvateľov Rače vďaka nemu zvyšoval o niekoľko desiatok osôb. Výnimkou bol rok 2007, keď Rača zaznamenala celkový úbytok obyvateľov. Obrat v prirodzenom úbytku nastal v roku 2011, kedy sa preklopil do prirodzeného prírastku a tento trend pokračuje. Je spôsobený zvyšujúcou sa imigráciou predovšetkým mladých rodín do našej mestskej časti, čo považujeme za veľmi pozitívny trend. Spolu s migračným saldom sa tak začal podieľať na výrazne vyššom celkovom prírastku v nasledujúcich rokoch.

Tabuľka 1. Bilancia obyvateľov v mestskej časti Bratislava-Rača.

Rok	Narodení	Zomrelí	Prirodzený prírastok	Migračné saldo	Celkový prírastok	Stav k 31.12
2005	172	197	-27	97	70	20 357
2006	166	173	-7	94	87	20 444
2007	199	205	- 6	0	- 6	20 438
2008	213	258	- 45	88	43	20 481
2009	197	210	- 13	80	67	20 548
2010	236	252	- 16	128	112	20 660
2011	230	209	21	114	135	19 814
2012	235	215	20	234	254	20 068
2013	229	233	-4	187	183	20 251
2014	256	201	55	226	281	20 531
2015	282	238	44	216	260	20 791

2016	307	194	113	480	593	21 384
2017	284	262	22	682	704	22 088

Zdroj: Štatistický úrad SR. Pozn.: Medzi stavom k 31.12.2010 (20 660 obyvateľov) a k 1.1.2011 (19 679 obyvateľov) je rozdiel 981 obyvateľov, ktorý je výsledkom údajov sčítania obyvateľov v roku 2011.

Aj v MČ Bratislava-Rača môžeme pozorovať trend, ktorý je charakteristický pre Európu a aj Slovenskú republiku a tým je starnutie obyvateľstva. V období rokov 1996 až 2010 sa zvýšil priemerný vek obyvateľov v mestskej časti z 39,0 rokov na 42,6 rokov, čo znamená nárast o 9,2%. V súčasnosti je priemerný vek obyvateľov vyšší o 4 roky v porovnaní s priemernou hodnotou za Slovensko. Detská populácia tvorí necelých 12%, čo je o 3,2% pod priemerom Slovenska. Podiel obyvateľov v poproduktívnom veku (17%) je však vyšší ako celoslovenský priemer (12,4%). Mestská časť Bratislava-Rača sa tak radí k obciam s najstarším obyvateľstvom v SR, ale zároveň s vyšším podielom produktívneho obyvateľstva.

Tabuľka 2. Vekové skupiny Mestskej časti Bratislava-Rača

	Spolu	Podiel osôb v predproduktívnom veku v %	Podiel osôb v produktívnom veku v %	Podiel osôb v poproduktívnom veku v %	Priemerný vek
2005	20 357	12,00	72,23	15,78	41,62
2006	20 444	11,75	72,17	16,07	41,95
2007	20 438	11,51	72,10	16,39	42,23
2008	20 481	11,47	71,17	16,36	42,35
2009	20 548	11,47	71,89	16,64	42,60
2010	20 660	11,72	71,68	16,60	42,59
2011	19 814	12,28	70,05	17,67	43,01
2012	20 068	12,78	69,06	18,16	43,03
2013	20 251	13,17	68,47	18,36	43,02
2014	20 531	13,78	67,61	18,61	42,96
2015	20 791	14,25	67,01	18,74	42,83
2016	21 384	15,00	65,97	19,02	42,60
2017	22 088	15,56	65,61	18,83	42,34
SR		15,61	68,87	15,52	40,59
2017					
rozdiel v MČ		-0,05	-3,26	+3,31	+1,75

Zdroj: Štatistický úrad SR

Aj keď je aktuálny vek pre odchod do dôchodku 62 rokov, zahrnuli sme do produktívneho veku skupinu až do 64 rokov, nakoľko je očakávanie posunu odchodu veku do dôchodku až na hranicu 65 rokov.

Z údajov je zreteľné, že veková štruktúra bola v roku 2011 pomerne priaznivá. Väčšina populácie mestskej časti je v produktívnom veku. Celkový podiel obyvateľstva mimo produktívny vek tvorí 29,55 %. Nepriaznivý je však pomer medzi deťmi a seniormi, pretože počet seniorov je väčší a o 5,53 %. Vzhľadom na stúpajúci počet detí je možné, že sa index starnutia v priebehu nasledujúcich piatich rokov môže pozitívne zmeniť. Pomerne vysoké je percento populácie nad 80 rokov a to pri výraznej, viac než dva a pol násobnej prevahe žien. Je predpoklad, že toto percento bude stúpať z dôvodu trendu zvyšujúceho sa priemerného veku dožitia.

Aktuálne demografické trendy sa oproti prognózam z roku 2008 (uvedené napríklad v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mestskej časti Bratislava-Rača) a z roku 2011 (predchádzajúci Komunitný plán sociálnych služieb) nečakane zmenili. Zásadná a nepredpokladaná zmena je predovšetkým v tom, že sa zmenil prirodzený prírastok a migračné saldo. Tento vývoj v roku 2011 ešte nebol predpokladaný a nie je tým pádom zohľadnený ani vo výhľadovej prognóze do roku 2030. Vzhľadom na nové skutočnosti ju nemožno prevziať a použiť, nakoľko boli vyvrátené dva základné predpoklady:

1. že počet narodených detí bude stagnovať na úrovni 210 ročne.
2. že prirodzený prírastok bude v záporných číslach a preto jediným zdrojom celkového prírastku bude migračné saldo, ktoré sa bude postupne zvyšovať.

Preto odporúčame sledovať kľúčové ukazovatele nových trendov po dobu ďalšie dva roky a až po ich porovnaní s rokom 2011 a 2012 a vyhodnotení príčin tejto zmeny uskutočniť novú výhľadovú prognózu na obdobie 20 rokov ako súčasť validácie tohto komunitného plánu sociálnych služieb. Aj v rokoch 2013 a 2014 sa potvrdil iný trend ako bolo uvedené v predmetnej prognóze a celkový prirodzený prírastok a migračné saldo aj keď kolíšu, majú pozitívnu a stúpajúcu tendenciu.

Najnovšie údaje z oblasti demografického vývinu, ako aj prognóz sú uvedené v dokumente: **„Demografická analýza a prognóza Mestskej časti Bratislava–Rača, 2015“**. V dokumente sú uvedené tri možné scenáre budúceho vývoja. Vzhľadom k nášmu komunitnému plánu sociálnych služieb uvádzame najdôležitejšie zistenia, ktoré ovplyvnili aj návrh opatrení pre rozvoj sociálnych služieb.

Prirodzený prírastok v sledovaných rokoch doteraz ťažil predovšetkým z postupného nárastu narodených detí a poklesu zomrelých. Aj migračné saldo, ktoré bolo do roku 2030 predpokladané len v miernom náraste sa v roku 2012 v porovnaní s rokom 2011 zdvojnásobilo a v porovnaní s rokom 2009 je trojnásobné. „Podľa štatistickej analýzy sa vďaka kladnému migračnému saldu zvýšil v rokoch 2006 – 2014 počet obyvateľov Rače o viac ako 1150 osôb. V posledných troch rokoch hrubá miera migračného salda dosahuje hodnoty okolo 10 promile (na 1000 obyvateľov pribudne migráciou 10 osôb). Z pohľadu veku je najväčšia časť migračného salda jednoznačne koncentrovaná do mladšieho produktívneho obdobia. Takmer 90 % všetkých osôb, ktoré MČ Bratislava-Rača migráciou získava, je vo veku 20 – 39 rokov.“ (Demografická analýza a prognóza mestskej časti Bratislava-Rača, 2015, str. 9)

„Podľa údajov z roku 2014 deti predstavujú v Mestskej časti Bratislava-Rača takmer 14 %, čo je len o niečo menej ako celoslovenský priemer.“ (Demografická analýza a prognóza mestskej časti Bratislava-Rača, 2015, str. 12)

Domnievame sa, že to spôsobila výraznejšia imigrácia mladých rodín do mestskej časti a že tento priaznivý trend môže byť zachovaný aj v najbližších piatich rokoch. Neodporúčame však uskutočniť jednoduchú extrapoláciu týchto nových skutočností do budúcnosti bez primeranej analýzy príčin. Predpokladom udržania tohto vývoja sa v súčasnosti javí bytová politika podporujúca mladé rodiny,

stabilita pracovných príležitostí, dobrá doprava MHD do iných mestských častí za vzdelaním a prácou a podporný systém sociálnych služieb zameraných na rodinu a deti.

Zároveň je možné očakávať kolísavý vývoj úmrtnosti, ale taktiež mierne stúpajúci priemerný vek obyvateľov. Starnutie populácie sa môže síce v mestskej časti pribrzdiť, ale zároveň hrozí, že starší obyvatelia sa budú koncentrovať v konkrétnych lokalitách mestskej časti, ktoré budú prestarnutejšie ako tie, do ktorých je imigrácia mladých rodín.

Zaujímavosťou je prírastok najstarších osôb (70 a viac rokov). (Demografická analýza a prognóza mestskej časti Bratislava-Rača, 2015, str. 9)

Na základe demografických prognóz pre hlavné mesto Bratislava je možné predpokladať, že nepôjde len o postupný nárast priemerného veku obyvateľov, ale aj o ďalšie zvýšenie počtu najstarších seniorov s vekom nad 80 rokov, pričom práve táto skupina je s potrebou najvyššej sociálnej a zdravotnej starostlivosti.

V najbližších piatich rokoch sa neočakáva nárazový nárast počtu starších ľudí a súčasný pokles ekonomicky aktívneho obyvateľstva z dôvodu odchodu populačne silných ročníkov do dôchodku. Je možné však očakávať nárast počtu mladých rodín a postupný nárast živonarodených detí. Keďže je tento vývoj v mestskej časti ovplyvňovaný celým radom faktorov, je potrebné ho priebežne sledovať a každoročne prehodnocovať.

Rodinný stav obyvateľov mesta, rodiny v krízovej situácii, sociálno právna ochrana detí a sociálna kuratela (SPODaSK)

Počet rozvodov má kolísavú tendenciu, ale v posledných troch rokoch klesá podiel rozvodov na počte sobášov.

Tabuľka 4 Počet sobášov a rozvodov v MČ

	Počet sobášov	Počet rozvodov	Podiel rozvodov v %
2005	104	57	54,81
2006	109	51	46,79
2007	145	48	33,10
2008	113	64	56,64
2009	122	47	38,53
2010	110	47	42,73
2011	115	48	41,74
2012	106	49	46,23
2013	123	46	37,40
2014	115	29	25,22
2015	139	52	37,41
2016	134	44	32,84
2017	130	33	25,39

Zdroj: Štatistický úrad SR

Pre potreby komunitného plánovania sociálnych služieb sú významné tiež údaje o rodinách v krízovej situácii, o deťoch mimo vlastných rodín a uložených opatreniach v rámci sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.

Mestská časť v rámci svojich kompetencií vyplývajúcich zo zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a zákona o rodine č. 36/2005 Z. z. rieši rodiny s deťmi, ktoré sa ocitli v krízovej situácii. Medzi krízové situácie patrí najmä strata bývania, zamestnania, finančnej sebestačnosti rodiny a úmrtie členov rodiny. Pozornosť je venovaná zanedbávaniu starostlivosti zo strany rodičov a sanácii rodín, ktorej cieľom je predchádzať, zmierniť alebo eliminovať príčiny ohrozenia dieťaťa a poskytnúť rodičom aj dieťaťu pomoc a podporu k zachovaniu rodiny ako celku. Dôraz je kladený na súdom nariadenú náhradnú rodinnú starostlivosť a zanedbávanie povinnej školskej dochádzky.

Tabuľka 5 Počet rodín v evidencii v MČ Bratislava-Rača

	2013	2014	2015	2016	2017
Počet rodín, v ktorých boli riešené krízové situácie a zanedbávanie starostlivosti	12	13	10	12	15

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Miestny úrad Bratislava-Rača

V predchádzajúcich rokoch 2013 – 2016 sme registrovali konštantný stav v počte rodín, v ktorých boli riešené krízové situácie. Výraznejšiu zmenu sme zaznamenali v roku 2017 kedy sa prejavila stúpajúca tendencia krízových situácií v rodinách. Nárast činil o 3 rodiny viac ako v predchádzajúcom období.

Mestská časť evidovala v školskom roku 2016/2017 celkom troch záškolákov. Počet takýchto žiakov je porovnateľný s predchádzajúcim školským rokom.

Na území mestskej časti sa nenachádza detský domov ani iné zariadenia s nariadenou ústavnou starostlivosťou pre deti a mladých dospelých.

Tabuľka 6 Vybrané údaje SPODaSK za okres Bratislava

Počet detí za rok 2017	
Deti, u ktorých rodičia dali súhlas na osvojenie bez vzťahu k určitým osvojiteľom	1
Dieťa zanechané vo verejne prístupnom inkubátore	0
Utajený pôrod	0
Dieťa, u ktorého rodičia deklarujú, že sa nechcú starať o dieťa (prinesené na úrad, alebo do DeD rodičom, rodič žiada o umiestnenie dieťaťa do DeD – na úrade, na súde, v DeD, na obci a pod.)	0
Nájdené opustené dieťa	0

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava

V rámci sociálnej kurately bolo podľa údajov ÚPSVaR Bratislava v roku 2017 v okrese riešených spolu 49 prípadov detí, z toho 15 vo veku do 14 rokov a 34 vo veku 15 – 18 rokov. Najčastejšími dôvodmi vykonávania sociálnej kurately boli prípady zahŕňajúce najmä poruchy správania a zanedbávanie školskej dochádzky.

Bytová problematika

Aj keď riešenie otázok súvisiacich s bývaním nie je úlohou KPSS, táto problematika vplýva na sociálnu oblasť obyvateľov miestnej časti. Cenová dostupnosť bývania, krízové situácie v živote občanov a zvyšujúci sa vek a polymorbidita jednotlivcov môžu vyvolávať potrebu dočasného a núdzového bývania v rámci sociálnych služieb.

K 31.12.2017 spravovala Mestská časť Bratislava-Rača 40 nájomných bytov. Z celkového bytového fondu sa vo vlastníctve MČ Bratislava-Rača k 31.12.2017 nachádzalo spolu 10 bytov.

Postup pri prideľovaní obecných nájomných bytov vo vlastníctve hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy zverených do správy mestskej časti Bratislava-Rača, obecných bytov, ktoré sa nachádzajú v dome zverenom do správy mestskej časti a nájomných bytov vo vlastníctve mestskej časti, nezverených do správy rozpočtovým organizáciám založených mestskou časťou upravuje Všeobecne záväzné nariadenie mestskej časti Bratislava-Rača č. 1/2012 z 15.05.2012 o nájme bytov v znení všeobecne záväzného nariadenia mestskej časti Bratislava-Rača č. 4/2017 z 23.05.2017.

Doba nájmu môže byť v nájomnej zmluve vrátane jej dodatkov dohodnutá len na dobu určitú, vždy na 1 rok, bez možnosti zmeny doby nájmu na dobu neurčitú.

V prípade uvoľnenia bytu rozhoduje MČ o jeho pridelení žiadateľovi zaradenému do zoznamu uchádzačov na základe odporúčania Komisie sociálnej a bytovej Miestneho zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava-Rača.

Oddelenie pre sociálne veci v roku 2017 evidovalo spolu 13 nových písomných žiadostí o pridelenie bytu vo vlastníctve mesta. Tento údaj nezahŕňa žiadosti o predĺženie doby nájmu. V roku 2017 sa nepridelili žiadne byty, akurát došlo k výmene dvoch bytov medzi nájomcami navzájom.

Z uvedených údajov vyplýva, že samospráva nie je schopná uspokojiť všetky žiadosti občanov o pridelenie bytu.

Vzdelanostná úroveň a vzdelávacie inštitúcie

Pre analýzu vzdelanostnej úrovne obyvateľov MČ Bratislava-Rača boli k dispozícii len údaje zo Sčítania obyvateľov, bytov a domov, ktoré uskutočnil Štatistický úrad SR v roku 2011. Podľa nich je v mestskej časti najvyšší podiel obyvateľov s úplným stredným vzdelaním s maturitou, nasleduje vysokoškolské vzdelanie II. stupňa a hneď za nimi sú ľudia so základným vzdelaním.

Tabuľka 7 Počet obyvateľov podľa dosiahnutého vzdelania (rok 2011)

Počet obyvateľov	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie
5 936	Úplné stredné odborné vzdelanie (s maturitou)
3 639	Vysokoškolské vzdelanie II. stupňa
1 576	Základné vzdelanie
2 404	Bez vzdelania
1 449	Učňovské vzdelanie (bez maturity)
1 319	Stredné odborné vzdelanie (bez maturity)
1 152	Úplné stredné všeobecné vzdelanie (s maturitou)
630	Úplné stredné učňovské vzdelanie
447	Vysokoškolské vzdelanie I. stupňa
444	Vysokoškolské vzdelanie III. stupňa
390	Vyššie odborné vzdelanie
293	Neisté vzdelanie

Zdroj: Štatistický úrad SR

Na území mestskej časti sa nenachádzajú žiadne školy realizujúce vzdelávanie pre oblasť sociálnych služieb a zdravotníctva, ktoré by mohli poskytnúť súčinnosť pri riešení opatrení KPSS ako aj dobrovoľníkov vzdelaných v sociálnej a zdravotnej oblasti.

Vzdelávanie deťom so zdravotným znevýhodnením poskytujú aj naše školské inštitúcie nachádzajúce sa na území mestskej časti.

Niektoré školopovinné deti so zdravotným znevýhodnením sú v závislosti od závažnosti zdravotného znevýhodnenia vzdelávané:

- a) v oboch základných školách, ktorých zriaďovateľom je mestská časť – ZŠ s MŠ J. A. Komenského, Hubeného 25 a ZŠ Tbiliská 4,
- b) v domácom prostredí, kedy prichádza do rodiny pedagóg s individuálnym vzdelávacím plánom.

Na území MČ sa okrem toho nachádzajú nasledovné poradenské výchovno-vzdelávacie inštitúcie:

1. Súkromné centrum špeciálno-pedagogického poradenstva, Kadnárova 15, Bratislava - iba poradenská inštitúcia,
2. Detské centrum – Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Cyprichova 42, Bratislava, poradensko-vzdelávacia inštitúcia pre predškolskú výchovu.

Keďže materské školy nie sú súčasťou systému povinnej školskej dochádzky, v existujúcich MŠ na území MČ nie sú v nich zamestnaní asistenti učiteľa pre integrované vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením.

Integrované vzdelávanie žiakov v MČ prebieha na týchto školách

1. ZŠ s MŠ J. A. Komenského, Hubeného 25,
2. ZŠ Tbiliská 4,
3. Spojená škola Jána de La Salle, Čachtická 14

Tabuľka 8 Prehľad škôl a školských zariadení MČ k 31.12.2017

Škola / školské zariadenie	Počet na území MČ	Z toho v zriaďovateľskej pôsobnosti MČ
Materská škola	6	6
Základná škola s materskou školou	1	1
Základná škola	2	1
Špeciálna materská škola	0	0
Špeciálna základná škola	0	0
Súkromné materské školy / detské centrá	cca 4	0

Zdroj: MÚ Bratislava-Rača

Príspevky na opatrovanie

Počet poberateľov peňažného príspevku na opatrovanie ako aj počet opatrovaných osôb indikuje potreby v cieľovej skupine seniorov a osôb so zdravotným postihnutím. Ich počet je uvedený v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka 9 Počet poberateľov príspevku na opatrovanie a opatrovaných osôb v MČ

	2016	2017
Počet poberateľov príspevku	80	77
Počet opatrovaných osôb	82	80

Zdroj: Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava

Zamestnávanie občanov so zdravotným znevýhodnením

Osoby so zdravotným postihnutím je možné zamestnávať rôznym spôsobom, najviac sa však využívajú chránené dielne a chránené pracoviská zriaďované a prevádzkované podľa osobitných zákonov. Na území MČ Bratislava-Rača nemáme žiadnu chránenú dielňu, kde by mohli byť zamestnaní občania so zdravotným postihnutím.

Osoby bez prístrešia

Osobou bez prístrešia sa môže stať ktokoľvek bez ohľadu na pohlavie, vek, vzdelanie a zdravotný stav, zamestnanosť či závislosť. Tiež nie je rozhodujúce ani pohlavie alebo vek alebo či ide o prepusteného z výkonu trestu odňatia slobody, týranú osobu po úteku z domácnosti, či mladého dospelého po ukončení ústavnej starostlivosti alebo súdom nariadenej starostlivosti. Do kategórie bezdomovcov či ľudí ohrozených bezdomovectvom môže patriť človek:

- bez prístrešku (bez možnosti pobytu pod strechou 24 hodín denne, napr. na ulici, v kanáloch či v nocľahárni),
- bez bytu (osoby v rôznych zariadeniach, napr. v útulkoch, verejných ubytovniach, ako aj osoby, ktoré opúšťajú inštitúcie),
- bývajúci v neistých podmienkach (osoby, ktorým hrozí vystaňovanie, obe domáceho násillia, domácnosti v bytoch bez právneho nároku),
- bývajúci v neprimeraných podmienkach (priveľa ľudí v byte, zlý technický stav budovy, mimo pitnej vody a elektriny, rôzne provizórne stavby, maringotky).

MČ Bratislava-Rača nemala v dobe prípravy KPSS k dispozícii presný údaj o počte ľudí bez prístrešia zdržiavajúcich sa na jeho území, pretože zmapovanie tejto cieľovej skupiny je stále problematické. Miestny úrad eviduje však ľudí bez prístrešia, ktorí požiadali mestskú časť o sociálnu službu. Nie sú zmapovaní občania bez prístrešia, ktorí sa nachádzajú na území mesta, no neprejavili záujem o poskytnutie pomoci.

Tabuľka 10 Počet žiadateľov o sociálne služby v MČ, ktorí sú bez prístrešia

	Muži	Ženy
2015	-	-
2016	-	-
2017	2	-

Zdroj: MÚ Bratislava-Rača

Marginalizované komunity

V rámci sociálnych služieb a opatrení KPSS si špecifickú pozornosť vyžadujú aj obyvatelia z marginalizovanej rómskej komunity. U tejto cieľovej skupiny je vysoký predpoklad využívania spektra sociálnych služieb, ako aj výkonu opatrení SPODaSK. Na území mestskej časti sa nenachádza takáto komunita.

Demografický vývoj mestskej časti nie je možné oddeliť od celkového demografického vývoja hlavného mesta. Bratislava predstavuje z demografického hľadiska jednu z najzaujímavejších populácií v rámci Slovenska. Masívny socialistický vývoj s veľkými imigračnými vlnami, v rámci Slovenska extrémne hodnoty plodnosti i strednej dĺžky života, značne nevyrovnaná veková štruktúra, masívna suburbanizácia a zároveň veľký záujem o bývanie v meste najmä z hľadiska pracovnej migrácie, to sú len niektoré aspekty vystihujúce demografický vývoj Bratislavy. Očakáva sa, že Bratislava bude v najbližších dekádach starnúť, bude sa zvyšovať počet i podiel seniorov, priemerný vek sa výrazne zvýši. Zastúpenie dôchodcov sa zdvojnásobí a v horizonte približne 30 rokov mesto čaká ďalší „nástup“

detí silnej imigračnej vlny (terajší približne 25-35 roční) do dôchodkového veku. K nim sa pridružia ďalší obyvatelia, ktorí sa teraz do mesta prisťahujú a kvázi populáciu omladzujú, v budúcnosti však o to väčšou mierou prispievajú k starnutiu (zo stredu vekovej pyramídy smerom nahor). V rámci prognózy komponentov ide o fakt, ktorý možno považovať viac menej za nespochybniteľný a bude nevyhnutné sa na ň pripraviť najmä v sociálnej a zdravotnej sfére (KPSS hlavného mesta Bratislavy, 2012).

Podrobná analýza sociologických dát a demografická prognóza Bratislavského samosprávneho kraja je obsiahnutá v Koncepcii rozvoja sociálnych služieb Bratislavského samosprávneho kraja (2010). Zúžená analýza a demografická prognóza zameraná na Bratislavu je uvedená v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy (2010) a v Komunitnom pláne sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy (2012). Podrobnejšie štatistické údaje sú uvedené v Štatistickej ročenke hlavného mesta Bratislavy za rok 2012.

2.4 Analýza stavu poskytovaných sociálnych služieb v územnom obvode mestskej časti

Sociálne služby sa delia podľa rozsahu, foriem a druhu na niekoľko skupín. Podľa rozsahu je možné poskytovať sociálnu službu na *určitý alebo neurčitý čas*.

Sociálna služba sa poskytuje ambulantnou formou, terénnou formou, pobytovou formou alebo inou formou podľa nepriaznivej sociálnej situácie a prostredia, v ktorom sa fyzická osoba zdržiava. *Ambulantná forma* sociálnej služby (ďalej len „ambulantná sociálna služba“) sa poskytuje fyzickej osobe, ktorá dochádza, je sprevádzaná alebo je dopravovaná do miesta poskytovania sociálnej služby. Miestom poskytovania ambulantnej sociálnej služby môže byť aj zariadenie. *Terénna forma* sociálnej služby (ďalej len „terénna sociálna služba“) sa poskytuje fyzickej osobe v jej prirodzenom sociálnom prostredí. Terénnu sociálnu službu možno poskytovať aj prostredníctvom terénnych programov, ktorých cieľom je predchádzať sociálnemu vylúčeniu fyzickej osoby, rodiny a komunity, ktoré sú v nepriaznivej sociálnej situácii. Terénne programy sa vykonávajú odbornými činnosťami alebo ďalšími činnosťami podľa zákona o sociálnych službách.

Pobytová forma sociálnej služby v zariadení (ďalej len „pobytová sociálna služba“) sa poskytuje, ak súčasťou sociálnej služby je ubytovanie. Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba. Pobytovú sociálnu službu možno maloletému dieťaťu poskytnúť len s písomným súhlasom zákonného zástupcu, osobe pozbavenej spôsobilosti na právne úkony len s písomným súhlasom fyzickej osoby, ktorú súd ustanovil za opatrovníka. Sociálnu službu možno poskytovať aj inou formou, najmä telefonicky alebo s použitím telekomunikačných technológií, ak je to účelné.

Sociálne služby podľa druhu sú:

a) sociálne služby krízovej intervencie, ktorými sú:

1. Terénna sociálna služba krízovej intervencie
2. Nízkoprahové denné centrum
3. Integračné centrum
4. Komunitné centrum
5. Nocľaháreň
6. Útulok
7. Domov na pol ceste
8. Zariadenie núdzového bývania
9. Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu

b) sociálne služby na podporu rodiny s deťmi, ktorými sú:

1. Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa

2. Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa v zariadení dočasnej starostlivosti o deti
3. Služba na podporu zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života
4. Služba na podporu zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa
5. Služba včasnej intervencie

c) sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, ktorými sú:

1. poskytovanie sociálnej služby v zariadení pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek
2. domáca opatrovateľská služba
3. prepravná služba
4. sprievodcovská služba a predčítateľská služba
5. tlmočnická služba
6. sprostredkovanie tlmočnickej služby
7. sprostredkovanie osobnej asistencie
8. požičiavanie pomôcok

d) sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií, ktorými sú:

1. monitorovanie a signalizácia potreby pomoci
2. krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií

e) podporné služby, ktorými sú:

1. odľahčovacia služba
2. pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností
3. poskytovanie sociálnej služby v dennom centre
4. podpora samostatného bývania
5. poskytovanie sociálnej služby v jedálni
6. poskytovanie sociálnej služby v práci
7. poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny

Sociálne služby možno účelne a vhodne spájať.

Sociálne služby na území mestskej časti Bratislava-Rača sú poskytované verejnými a neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb v zmysle zákona o sociálnych službách. Poskytovateľom sociálnej služby je

- verejný poskytovateľ sociálnej služby (obec, právnická osoba zriadená obcou alebo založená obcou, právnická osoba zriadená vyšším územným celkom alebo založená vyšším územným celkom) a
- neverejný poskytovateľ sociálnej služby (iná fyzická alebo právnická osoba).

Vyšší územný celok je poskytovateľom sociálnej služby, len ak poskytuje základné sociálne poradenstvo.

Neverejný poskytovateľ sociálnej služby môže byť aj:

- cudzinec, ktorý je občanom štátu Európskeho hospodárskeho priestoru a má registrovaný trvalý pobyt na území SR,
- fyzická osoba, ktorá je cudzincom a nie je občanom štátu Európskeho hospodárskeho priestoru, ak má povolenie na prechodný pobyt alebo trvalý pobyt na území SR,
- právnická osoba so sídlom mimo územia SR, ktorej organizačná zložka má sídlo na území SR.

Poskytovateľ sociálnej služby môže poskytovať sociálne služby len na základe zápisu do registra poskytovateľov sociálnych služieb, ktorý vedie vyšší územný celok.

V nasledujúcej časti uvádzame prehľad verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na území mestskej časti a pokiaľ nie sú zriadené, uvádzame informáciu o poskytovaných sociálnych službách na území hl. m. SR Bratislavy. Je spracovaný podľa Centrálného registra poskytovateľov sociálnych služieb, ktorý je vedený na Ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny SR s aktualizáciou k októbru 2016. Prehľad je členený podľa druhov sociálnych služieb a uvádza počet zariadení v kraji, z toho počet zariadení v Bratislave a počet zariadení v mestskej časti Bratislava-Rača, ako aj kapacitu, ak sa uvádza. Zároveň ku každej skupine sociálnych služieb uvádzame **indikatívnu potrebu** na základe orientačného normatívu vybavenosti (Woleková – Mezianová, 2004). Indikatívna potreba sa stanovuje z predpokladaného podielu cieľových skupín na 10 tisíc obyvateľov. Tento predpokladaný podiel vychádza zo štatistických zisťovaní, ktoré boli zovšeobecnené. Je teda stanovená empiricky. Služí pre základný odhad výskytu cieľových skupín v komunite a upresňuje sa prieskumom. V realite môže byť preto potreba vyššia alebo nižšia, ale v zásade sa pohybuje okolo indikatívnej potreby.

2.4.1 Sociálne služby krízovej intervencie

Služby krízovej intervencie sa poskytujú nasledovnými druhmi sociálnych služieb:

1. Terénna sociálna služba krízovej intervencie
2. Nízkoprahové denné centrum
3. Integrované centrum
4. Komunitné centrum
5. Nocľaháreň
6. Útulok
7. Domov na pol ceste
8. Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu
9. Zariadenie núdzového bývania

Tabuľka 5. Indikatívne údaje o výskyte potreby sociálnych služieb v oblasti

Cieľová skupina	na 10 000 obyvateľov	MČ Rača
bezdomovci	10	20
matky s deťmi	4,5	9
po výkone trestu	19	36
závislí na drogách	12 - 24 (vo veľkých mestách aj viac)	do 50

Zdroj: WOLEKOVÁ, H. – MEZIANOVÁ, M.: Minipríručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb. Socia, 2004.

Terénna sociálna služba krízovej intervencie	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	3	neuvádza sa
z toho Bratislava	3	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Nízkoprahové denné centrum	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	3	86
z toho Bratislava	3	86
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0
Integračné centrum	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	3	32
z toho Bratislava	3	32
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0
Komunitné centrum	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	3	neuvádza sa
z toho Bratislava	3	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0
Nocľaháreň	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	5	378
z toho Bratislava	4	361
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0
Útulok	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	13	270
z toho Bratislava	6	65
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0
Domov na pol ceste	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	2	31
z toho Bratislava	1	15
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0
Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	4	neuvádza sa
z toho Bratislava	4	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Zariadenie núdzového bývania	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	5	59
z toho Bratislava	4	54
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Celková uvádzaná kapacita sociálnych služieb na zabezpečenie nevyhnutných životných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb bola na území hl. m. Bratislava **613 miest**. Mestská časť Bratislava-Rača nemá podiel na týchto službách, pričom jej **indikovaná potreba je až 115 miest**.

Cieľové skupiny, ktorým sú poskytované tieto druhy sociálnych služieb sú charakteristické ich rôznorodosťou a špecifickými potrebami výrazne odlišnými od iných cieľových skupín. Je to spôsobené ich individuálnymi možnosťami, schopnosťou a ochotou (respektíve neochotou) zmeniť svoj sociálny status. Ďalším významným faktorom je kolísavá sezónna potreba poskytovania služieb najmä v nocľahárni a útulku. Hl. m. SR Bratislava má špecifické postavenie aj vzhľadom na celoslovenskú koncentráciu ľudí bez domova, ľudí s problémami so závislosťami a osôb prevádzkujúcich komerčné sexuálne služby (prostitúcia), migrantov, ktorí nie sú obyvateľmi hlavného mesta.

Problémy s integráciou rómskej populácie nie sú v Bratislave tak výrazné, ako napr. v regiónoch východného a južného Slovenska, preto tento faktor nebol v KPSS zohľadňovaný.

2.4.2 Sociálne služby na podporu rodiny s deťmi

Do sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi zaraďujeme:

1. pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa
2. zariadenia dočasnej starostlivosti o deti
3. služba na podporu zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života
4. zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa
5. služba včasnej intervencie

Tabuľka 6. Indikatívne údaje potreby sociálnych služieb v oblasti starostlivosti o deti a rodinu

Sociálna skupina		na 10 tisíc obyvateľov	MČ Bratislava-Rača
Rodiny s deťmi (0-18 rokov) vyžadujúce sociálnu pomoc	potreba vzniká v priebehu roka	80	160
	potrebujú trvalú pozornosť	270	540
Deti ohrozené týraním a zneužívaním	potreba vzniká v priebehu roka	20	40
	potrebujú trvalú pozornosť	340	680

Zdroj: WOLEKOVÁ, H. – MEZIANOVÁ, M.: Minipríručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb. Socia, 2004.

Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	2	nestanovuje sa
z toho Bratislava	1	nestanovuje sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	

Služba na podporu zosúlad'ovania rodinného života a pracovného života	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	2	neuvádza sa
z toho Bratislava	2	
z toho MČ Bratislava-Rača	0	

Zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	10	243
z toho Bratislava	10	243
z toho MČ Bratislava-Rača	1	20

Zariadenie dočasnej starostlivosti o deti	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	1	5
z toho Bratislava	1	5
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Služba včasnej intervencie	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	3	neuvádza sa
z toho Bratislava	2	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	2	

Celkový počet sociálnych služieb na podporu rodiny s deťmi je 5 na území hl. m. Bratislava. Mestská časť Bratislava-Rača má podiel na týchto službách, pričom jej **indikovaná potreba je až 40 miest**, ak berieme do úvahy potrebu zariadení dočasnej starostlivosti o deti. V našej mestskej časti pôsobia dve centrá včasnej intervencie, a to **Sibírka**, ktorá poskytuje služby rodinám s deťmi vo veku do 7 rokov s oneskoreným nerovnomerným alebo rizikovým psychomotorickým vývinom alebo s narušenou komunikačnou schopnosťou dieťaťa alebo s viacnásobným postihnutím a **Raná starostlivosť** pre rodiny s deťmi so zrakovým postihnutím a viacnásobným znevýhodnením.

Ďalšou potrebou je tu poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva a sociálnej kurately s ohľadom na indikovanú potrebu trvalej pozornosti voči **540 obyvateľom v kategórii rodín s deťmi** a indikovanú potrebu trvalej pozornosti voči **680 deťom potenciálne ohrozeným týraním alebo zneužívaním**.

Zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa (detské jasle) je registrovaných desať, z toho na území mestskej časti sa nachádza jedno. Vzhľadom na vývoj prirodzeného prírastku obyvateľstva to do budúcnosti indikuje potrebu zriadiť alebo podporiť zariadenie takéhoto zariadenia a rozšírenie kapacity v súčasnom zariadení.

Ďalšou potrebou je tu poskytovanie špecializovaného sociálneho poradenstva a sociálnej kurately s ohľadom na indikovanú potrebu trvalej pozornosti voči obyvateľom v kategórii rodín s deťmi a indikovanú potrebu trvalej pozornosti voči deťom potenciálne ohrozeným týraním alebo zneužívaním. Mestská časť Bratislava-Rača v rámci zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálno-právnej ochrane a sociálnej kuratele vykonáva opatrenia sociálno-právnej ochrany a participuje na vypracovaní a sledovaní Individuálnych plánov s 8 ohrozenými deťmi a ich rodinami.

2.4.3 Sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku

Medzi tieto druhy sociálnych služieb zaraďujeme:

1. poskytovanie sociálnej služby pre osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek:
 - zariadenie podporovaného bývania
 - zariadenie pre seniorov
 - zariadenie opatrovateľskej služby
 - rehabilitačné stredisko
 - domov sociálnych služieb
 - špecializované zariadenie
 - denný stacionár
2. opatrovateľská služba
3. prepravná služba
4. sprievodcovská služba a predčitateľská služba
5. tlmočnická služba
6. sprostredkovanie tlmočnickej služby
7. sprostredkovanie osobnej asistencie
8. požičiavanie pomôcok

Tabuľka 7. Indikatívne údaje o výskyte potreby sociálnych služieb pre osoby staršie ako 65 rokov

Sociálna služba	% z celkového počtu	MČ Bratislava-Rača (3 451)
Zariadenia sociálnych služieb	5 %	173
Opatrovateľská služba	6 %	207
Spolu	11 %	380

Zdroj: WOLEKOVÁ, H. – MEZIANOVÁ, M.: Minipríručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb. Socia, 2004.

Tabuľka 8. Indikatívne údaje o výskyte druhu zdravotného postihnutia

Druh postihnutia	Počet osôb s daným postihnutím na 10 tisíc obyvateľov	MČ Bratislava-Rača
Zrakové postihnutie	57	114
z toho ťažko	16	32
Sluchové postihnutie	95	190
z toho hluchí	14,5	29
Poruchy reči	57	114
Mentálne postihnutie	285	570
Poruchy pohybového ústrojenstva	286	572
Osoby na vozíku	33	66
Diabetici	505	1010
z toho na inzulíne	66	132
Duševné ochorenie	95	190
Epilepsia	133	266
Psoriáza	190	380
Chronicky choré deti	524	1048

Zdroj: WOLEKOVÁ, H. – MEZIANOVÁ, M.: Minipríručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb. Socia, 2004.

Podľa týchto údajov cca 16 % obyvateľov sa musí vo svojom živote vysporiadať s určitou mierou zdravotného postihnutia, takmer 3 % detí trpia chronickou chorobou. Približne 400 osôb z 10000 sú poberateľmi invalidného dôchodku a cca 110 osôb poberateľmi čiastočného invalidného dôchodku. Aj indikovaný počet osôb s poruchami pohybového ústrojenstva je na úrovni necelých 600 obyvateľov, k čomu treba ešte prirátat' indikatívny počet osôb na vozíku. Bezbariérovosť a teda dostupnosť úradov a inštitúcií sa ukazuje ako nutná.

Za pomerne vysoké číslo je možné považovať aj indikatívny počet chronicky chorých detí a ľudí s duševným ochorením, pre rodiny ktorých nie je zatiaľ nastavený systém podporných a odľahčovacích služieb.

Zariadenie podporovaného bývania	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	19	132
z toho Bratislava	7	64
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Mestská časť Bratislava-Rača nemá podiel na tomto druhu služby.

Zariadenie pre seniorov	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	40	2 258
z toho Bratislava	24	1 893
z toho MČ Bratislava-Rača	2	119
<i>Podbrezovská 28</i>	<i>1</i>	<i>51</i>
<i>Pri vinohradoch 267</i>	<i>1</i>	<i>68</i>

Celková kapacita zariadení pre seniorov bola na území hl. m. Bratislavy 1893 lôžok, z toho na území mestskej časti Bratislava-Rača bolo lokalizovaných 119 lôžok. Ich prevádzkovateľom je však BSK, preto kapacita použiteľná pre potreby mestskej časti môže byť výrazne obmedzená. Mestská časť **neprevádzkuje** vlastné zariadenie pre seniorov.

Zariadenie opatrovateľskej služby	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	25	367
z toho Bratislava	11	203
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Celková kapacita zariadení opatrovateľskej služby na území hl. m. Bratislavy bola 203 lôžok, z toho na území mestskej časti Bratislava-Rača nie sú lokalizované žiadne lôžka. Mestská časť **neprevádzkuje** vlastné zariadenie opatrovateľskej služby.

Rehabilitačné stredisko	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	17	395
z toho Bratislava	13	335
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Celková kapacita zariadení rehabilitačných stredísk na území hl. m. Bratislavy bola 335 miest, z toho na území mestskej časti Bratislava-Rača nie sú lokalizované žiadne miesta. Mestská časť **neprevádzkuje** vlastné rehabilitačné stredisko.

Domov sociálnych služieb	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	60	1 322
z toho Bratislava	40	700
z toho MČ Bratislava-Rača	2	125
<i>Podbrezovská 28</i>	<i>1</i>	<i>92</i>
<i>Strelkova 32</i>	<i>1</i>	<i>33</i>

Celková kapacita domovov sociálnych služieb bola na území hl. m. Bratislavy 700 lôžok, z toho na území mestskej časti Bratislava-Rača bolo lokalizovaných 125 lôžok, ktorých prevádzkovateľom je BSK. Mestská časť **neprevádzkuje** vlastný domov sociálnych služieb, nakoľko jej to nevyplýva z povinností.

Špecializované zariadenie	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	28	612
z toho Bratislava	18	333
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Celková kapacita špecializovaných zariadení bola na území hl. m. Bratislavy 333 lôžok, z toho na území mestskej časti Bratislava-Rača nie sú lokalizované žiadne lôžka. Miestna časť neprevádzkuje vlastné zariadenie, nakoľko jej to nevyplýva z povinností.

Denný stacionár	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	17	210
z toho Bratislava	8	146
z toho MČ Bratislava-Rača	1	25

Celková kapacita denných stacionárov bola na území hl. m. Bratislavy 146 miest, z toho na území mestskej časti Bratislava-Rača je jeden denný stacionár prevádzkovaný mestskou časťou. Spreádzkovanie bolo súčasťou plnenia opatrení predchádzajúceho Komunitného plánu.

Opatrovateľská služba	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	62	neuvádza sa
z toho Bratislava	27	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	1 (18 opatrovateľiek)	

Celkový počet poskytovateľov opatrovateľskej služby je 27 na území Bratislavy. Celková kapacita opatrovateľskej služby nie je udávaná, preto nie je možné hodnotiť jej dostatočnosť. Mestská časť Bratislava-Rača **prevádzkuje** vlastnú opatrovateľskú službu v kapacite 18 opatrovateľiek. Jedna opatrovateľka na plný pracovný úväzok je schopná zabezpečiť sociálnu službu v priemere 4 klientom. Táto kapacita vzhľadom na existujúcu potrebu nie je dostatočná, ako to ďalej ukazujú aj výsledky SWOT analýzy.

Prepravná služba	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	19	neuvádza sa
z toho Bratislava	8	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača		neuvádza sa

Celkový počet poskytovateľov prepravnej služby je 8 na území Bratislavy. Kapacita prepravnej služby nie je udávaná. Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** vlastnú prepravnú službu. Aj keď sa prepravná služba nevyhnutne neobmedzuje na územné členenie a je možné sa o ňu uchádzať u iných poskytovateľov, na území mestskej časti priamo nesídli a tak sa náklady potenciálneho klienta zvyšujú.

Sprievodcovská a predčitateľská služba	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	2	neuvádza sa
z toho Bratislava	1	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** vlastnú sprievodcovskú a predčitateľskú službu, ani sa na jej území nenachádza sídlo jej poskytovateľa.

Tlmočnická služba	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	1	neuvádza sa
z toho Bratislava	1	0
z toho MČ Bratislava-Rača	1	0
<i>Viola Ručková KONTES</i>	<i>1</i>	
Spolu	1	

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** vlastnú tlmočnickú službu, ale na jej území sa nachádza sídlo jej poskytovateľa.

Sprostredkovanie tlmočnickej služby	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	0	neuvádza sa
z toho Bratislava	0	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** sprostredkovanie tlmočnickej služby, ani sa na jej území nenachádza sídlo jej poskytovateľa.

Sprostredkovanie osobnej asistencie	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	3	neuvádza sa
z toho Bratislava	2	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	1	neuvádza sa
<i>Viera rešart n.o.</i>	<i>1</i>	<i>neuvádza sa</i>

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** službu sprostredkovania osobnej asistencie, ale na jej území sa nachádza sídlo jej poskytovateľa.

Požičiavanie pomôcok	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	11	neuvádza sa
z toho Bratislava	5	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Mestská časť Bratislava–Rača **neprevádzkuje** službu požičiavania pomôcok, ani sa na jej území nenachádza sídlo jej poskytovateľa.

2.4.4 Sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií

Telekomunikačné technológie našli svoje uplatnenie aj v oblasti sociálnych služieb, kde sa prostredníctvom nich poskytuje poradenstvo alebo je privolaná potrebná pomoc. Medzi sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií patrí:

1. krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekomunikačných technológií
2. monitorovanie a signalizácia pomoci

Krízová pomoc poskytovaná prostredníctvom telekom. tech.	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	5	neuvádza sa
z toho Bratislava	5	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	5	neuvádza sa

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** službu sprostredkovania krízovej pomoci, poskytovanej prostredníctvom telekomunikačných technológií ale na jej území sa nachádza sídlo jej poskytovateľa. V registri poskytovateľov je však evidovaných 5 poskytovateľov s celoslovenskou pôsobnosťou, preto sú uvedení aj s pôsobnosťou pre mestskú časť Bratislava-Rača.

Monitorovanie a signalizácia potreby pomoci	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	0	neuvádza sa
z toho Bratislava	0	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** služby monitorovania a signalizácie potreby pomoci, ani sa na jej území nenachádza sídlo jej poskytovateľa.

2.4.5 Podporné služby

Charakter podporných služieb je prierezový a nešpecifikujú sa výhradne na niektorú cieľovú skupinu. Obsahuje rôzne doplnkové služby pre osoby, ktoré sa starajú o ťažko zdravotne postihnutých, pre dôchodcov, osoby so zdravotnými problémami, osoby, ktoré nemajú zabezpečené základné životné potreby a ďalších. Ide o nasledovné služby:

1. odľahčovacia služba

2. pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností,
3. poskytovanie sociálnej služby v dennom centre,
4. podpora samostatného bývania,
5. poskytovanie sociálnej služby v jedálni
6. poskytovanie sociálnej služby v pracovni
7. poskytovanie sociálnej služby v stredisku osobnej hygieny

Odľahčovacia služba	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	0	neuvádza sa
z toho Bratislava	0	0
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Ku dňu spracovania tohto komunitného plánu nám nebola známa **žiadna odľahčovacia sociálna služba** na území Bratislavy.

Pomoc pri zabezpečení opatrovníckych práv a povinností	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	1	neuvádza sa
z toho Bratislava	0	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Mestská časť Bratislava-Rača **neprevádzkuje** službu pomoci pri výkone opatrovníckych práv a povinností, ani sa na jej území nenachádza sídlo jej poskytovateľa.

Denné centrum	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	46	2 444
z toho Bratislava	34	1 809
z toho MČ Bratislava-Rača	3	190

Početnosť denných centier je v mestských častiach pomerne vysoká. Aj mestská časť Bratislava-Rača **prevádzkuje** tri denné centrá s kapacitou **190 občanov**. Denné centrá pre seniorov sídlia v Rači – v Kultúrnom stredisku Rača, v Krasňanoch – v Krasňanskej besede a na Východnom (Rendez) – v Kultúrnom stredisku Impulz. Denné centrá pre seniorov združujú 264 občanov.

Podpora samostatného bývania	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	0	0
z toho Bratislava	0	0
z toho MČ Bratislava-Rača	0	0

Podpora samostatného bývania ako druh služby zatiaľ nie je registrovaná v celom BSK.

Jedáleň	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	20	neuvádzaná
z toho Bratislava	7	neuvádzaná
z toho MČ Bratislava-Rača	1	120

Na území Bratislavy sa prevádzkuje 7 jedální. Mestská časť Bratislava-Rača prevádzkuje jedáleň s kapacitou 120 osôb.

Práčovňa	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	11	neuvádza sa
z toho Bratislava	2	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Stredisko osobnej hygieny	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	6	neuvádza sa
z toho Bratislava	3	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Základné sociálne poradenstvo	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	36	neuvádza sa
z toho Bratislava	19	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Špecializované sociálne poradenstvo	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	27	neuvádza sa
z toho Bratislava	19	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Sociálna rehabilitácia	Počet	Kapacita
Poskytovatelia v BSK spolu	6	neuvádza sa
z toho Bratislava	4	neuvádza sa
z toho MČ Bratislava-Rača	0	neuvádza sa

Z vyššie uvedených prehľadov je zrejmé, že mestská časť má len veľmi malý podiel na zabezpečovaní sociálnych služieb na svojom území, avšak zo svojho rozpočtu ročne vynakladá cca 500 tis. eur na ambulantnú formu sociálnej starostlivosti a podporných služieb.

V mestskej časti je v porovnaní s celkovým územím hl. m. Bratislavy lokalizovaných len veľmi malý podiel sociálnych služieb BSK a neverejných poskytovateľov, čo sa podpisuje na celkovo nízkej kapacite infraštruktúry sociálnych služieb. Kapacita tejto infraštruktúry zďaleka nezodpovedá indikovanej potrebe podľa počtu obyvateľov.

Na druhej strane je potrebné povedať, že obyvatelia mestskej časti nesignalizujú neobvykle zvýšenú potrebu po konkrétnej sociálnej službe a nevyvíjajú tlak na mestskú časť, aby ju zabezpečila. Aktivita neverejných poskytovateľov sociálnych služieb sú v regióne naberajú na intenzite a môžu vytvoriť dobré podmienky pre spoluprácu. Rovnako sú citeľné aj aktivity neformálnych skupín napríklad seniorov alebo matiek s deťmi, ktoré vstupujú do ovplyvňovania sociálnej politiky mesta.

Väčšina sociálnych aktivít odohrávajúcich sa na území mestskej časti tak leží na pleciah zamestnancov oddelenia pre sociálne veci Miestneho úradu MČ Bratislava-Rača. V priebehu rokov 2013 – 2016 na bolo na oddelení pre sociálne veci **vypracovaných celkom 791 posudkov a rozhodnutí o odkázanosti na sociálnu službu. V priemerne ročne za uvedené obdobie bolo vypracovaných 198 posudkov a rozhodnutí. Počet vydaných posudkov a rozhodnutí na odkázanosť na sociálnu službu má narastajúci trend. V roku 2017 oddelenie pre sociálne veci vydalo celkovo už 319 posudkov a rozhodnutí o odkázanosti na sociálnu službu.**

Aktivity subjektov neregistrovaných ako poskytovatelia sociálnych služieb, ale vyvíjajúcich činnosť v prospech cieľových skupín sú v MČ Bratislava-Rača pomerne rôznorodé. Mestská časť plánuje ďalší rozvoj spolupráce s týmito subjektmi a sú zahrnuté aj do tohto KPSS. Jedná sa najmä o nasledovné:

Názov	Cieľová skupina
ZO JDS Krasňany	seniori
ZO JDS Bratislava-Rača	seniori
Slovenský zväz invalidov – ZO Rača	zdravotne postihnutí
ZO Slovenského zväzu telesne postihnutých	zdravotne postihnutí
JMPROFI	seniori
Bratislavský spolok nepočujúcich 1930	zdravotne postihnutí
Asociácia pre mládež, vedu a techniku	rodina s deťmi a mládež
Občianske združenie STOPA Slovensko	občania odkázaní na osobitnú starostlivosť - ľudia bez domova
Odyseus, o.z.	občania odkázaní na osobitnú starostlivosť – drogový závislí
Priatel'ia Rače, o.z.	mládež
Rodinné centrum Ráčík, o.z.	rodina s deťmi
Mládež ulice, o.z.	deti a mládež
OZ Vagus, o.z.	občania odkázaní na osobitnú starostlivosť – ľudia bez domova
OZ Prevencia V&P	mládež - alkoholizmus
AD-ea, občianske združenie	rodina s deťmi a mládež
Krasňanko, o.z.	rodina s deťmi
Ateliér Šikula, občianske združenie	rodina s deťmi
Literárny klub Rača, občianske združenie	rodina s deťmi
Centrum včasnej intervencie Raná starostlivosť, n.o.	rodiny s deťmi so zrakovým a viacnásobným znevýhodneným

Služba včasnej intervencie Sibírka	rodina s deťmi
BIVIO, n.o.	osoby s mentálnym postihnutím
Stará jedáleň	mládež
Veselý domček	deti od 1,5 roka do 6 rokov
Detský domček	deti od 2,5 roka do 6 rokov
Detské centrum Zámok hier	deti od 2 rokov do 6 rokov

2.5 Analýza požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a obyvateľov v územnom obvode miestnej časti

Podkladom pre analýzu požiadaviek prijímateľov sociálnych služieb a obyvateľov bol rozsiahly empirický výskum potrieb sociálnych služieb ktorý bol vykonaný pri príprave Koncepcia rozvoja sociálnych služieb BSK (2009). Na výskume sa zúčastnila aj Mestská časť Bratislava-Rača, a preto je možné jeho výstupy považovať za relevantné. Prípravy, realizácie a spracovania výsledkov výskumu sa zúčastnili aj niektorí autori tohto komunitného plánu. Celá správa je obsiahnutá v predmetnej koncepcii. Vzhľadom na demografický trend a vývoj v mestskej časti je možné extrapolovať závery tejto analýzy aj na ďalšie obdobie. Niektoré závery z tohto výskumu boli korigované alebo potvrdené verejným stretnutím k príprave tohto komunitného plánu, ktoré sa uskutočnilo v auguste 2016.

Predkladaná záverečná správa za mestskú časť je založená primárne na analýze dotazníkov pre obyvateľov tejto miestnej časti a ich domácnosti. Dotazník pre obyvateľov a ich domácnosti mapoval štyri základné problémové okruhy:

1. poskytovanie starostlivosti v rámci domácnosti obyvateľov mestskej časti i mimo nej;
2. využívanie služieb starostlivosti a sociálnych služieb pri poskytovaní starostlivosti v domácnosti;
3. aktuálna a odhadovaná potreba sociálnych služieb v mestskej časti;
4. hodnotenie a názory obyvateľov mestskej časti na sociálne služby a ich organizovanie.

Empirického výskumu sa celkovo zúčastnilo 192 domácností MČ Bratislava-Rača, čo predstavuje cca 1 % z celkového počtu obyvateľov. Popis výskumného súboru ukázal, že sa podarilo získať dostatočne štruktúrovaný výskumný súbor reprezentujúci obyvateľstvo mestskej časti. Výskumný súbor zachytáva odpovede rôznych skupín obyvateľstva a rôznych prostredí. Súbor je dostatočne rôznorodý podľa typu a zloženia či veľkosti domácnosti, podľa najvyššieho vzdelania i vekového zloženia domácnosti, ako aj podľa sociálno-ekonomickej situácie domácnosti. Dá sa teda oprávnené predpokladať, že zachytáva skúsenosti, potreby a postoje obyvateľov mestskej časti Bratislava-Rača s rôznou životnou situáciou.

(1) Mestská časť Bratislava-Rača administratívne patrí do jedného z 5 okresov BSK (okres Bratislava III - spolu s Novým Mestom a Vajnormi), zároveň je súčasťou Hlavného mesta Bratislavy (1 z jeho 17 mestských častí). K 31.12.2012 mala MČ Bratislava-Rača 20 068 obyvateľov, do roku 2030 sa ráta s nárastom na 27 400 obyvateľov. Z celkového počtu obyvateľov okresu Bratislava III pripadá na MČ Bratislava-Rača cca 33 %, zostávajúcich 67 % je rozdelených medzi MČ Bratislava-Nové Mesto a MČ Bratislava-Vajnory v pomere 60 % ku 7 %. Mestská časť Bratislava-Rača sa ďalej historicky delí na časti Krasňany, Rača a Východné.

Na základe trendov v demografickom vývoji a štruktúre obyvateľstva (aj odhadov zo strany obecných samospráv) sa javí potreba sociálnych služieb v obciach a mestách BSK ako vysoká. **Očakávania najbližšieho vývoja sa od posledného komunitného plánu nezmenili. Nad'alej sa ukazuje ako najsilnejšia budúca potreba služieb pre deti a pre starších a chorých občanov.** S nárastom počtu obyvateľov treba očakávať aj **zvýšenie potreby sociálnych služieb a zariadení pre špecifické skupiny obyvateľov**, ako sú ľudia so zdravotným znevýhodnením, ale aj ženy a deti trpiace domácim násilím,

drogovo závislí i bezdomovci. Najmä problém bezdomovectva sa od posledného komunitného plánu zvýraznil a je potrebné prijať konkrétne opatrenia. Z obecnej úrovne sa indikovala potreba širokého spektra sociálnych služieb. Znamená to tiež, že by mal BSK dávať dôraz na potrebnú koordináciu a sledovanie regionálneho pokrytia službami tak, aby boli dostupné všetkým obyvateľom Bratislavského kraja rovnako. To v plnej miere platí aj pre okres Bratislava III (vrátane MČ Bratislava-Rača).

(2) Súčasťou empirického výskumu bolo aj zisťovanie, *nakoľko sú domácnosti obyvateľov Mestskej časti Bratislava-Rača zaťažené starostlivosťou* a aké druhy starostlivosti sa u nich vyskytujú. Výskumné údaje ukázali na veľkú a rôznorodú zaťaženosť domácností tejto mestskej časti starostlivosťou o osoby v núdzi. Viac ako dve pätiny domácností mestskej časti (42,2 %) má takého člena rodiny, ktorý potrebuje starostlivosť širšieho alebo užšieho rozsahu. Analýza preukázala, že veľkú časť potrebnej starostlivosti zabezpečujú rodinní príslušníci, v rámci domácnosti alebo mimo nej. Z hľadiska rozsahu sa najviac objavovala potreba starostlivosti o starších členov rodiny, ktorých rôzne zdravotné ťažkosti – fyzické, mentálne alebo najčastejšie kombinované – pripravili o samostatnosť v tom, aby si dokázali zabezpečiť základné životné potreby. Ale v mestskej časti sú potrebné aj ostatné druhy starostlivosti, či už je to starostlivosť o deti alebo dospelých so zdravotným postihnutím, prípadne starostlivosť o chorých ľudí.

(3) Podobne ako v celkovom súbore za Bratislavský kraj (a prakticky za každý obecný súbor), aj v tejto mestskej časti *sa prejavila súvislosť medzi finančnou dostupnosťou platených služieb a subjektívnym hodnotením príjmovej situácie domácnosti*. Čím bola celková príjmová situácia domácnosti hodnotená horšie, tým častejšie sa uvádzal ako dôvod nenakupovania služieb nedostatok finančných zdrojov. Kým z domácností spadajúcich na základe sebaidentifikácie do najvyššieho príjmového pásma uviedlo medzi dôvodmi nevyužívania platených služieb nedostatok financií len zopár jednotlivcov, pri príjmovej situácii na hranici a pod hranicou chudoby to bola skupina s viac ako tretinovým podielom. Teda aj v MČ Bratislava-Rača žije skupina domácností, ktorá by mala záujem o služby starostlivosti a iné podporné služby, ale ich nedokáže finančne uhradiť. Treba preto uvažovať nad takou variabilitou a rôznorodosťou služieb, ktorá by podporovala ich dostupnosť aj pre domácnosti s nižšími finančnými zdrojmi.

(4) Za oblasť využívania a potreby sociálnych služieb v domácnostiach tejto mestskej časti poskytujúcich starostlivosť možno konštatovať, že analýza poukázala na *rozpor medzi záujmom o sociálne služby a ich skutočným využívaním*. Záujem obyvateľov tejto mestskej časti o sociálne služby je vyšší ako ich využívanie: zatiaľ čo reálne sa zisťované služby využívala len jedna pätina občanov alebo ešte menšou časťou, záujem o niektoré typy služieb prejavila aj viac ako polovica z nich. K dôvodom nevyužívania formálnych sociálnych služieb sa okrem nezájmu či nepotrebnosti služby zaraďovala často ich finančná nedostupnosť, menej regionálna nedostupnosť. Výrazný bol tiež nedostatok informácií o možnostiach pomoci. Na základe empirických zistení by mestská časť mala usilovať jednak o rôznorodosť sociálnych služieb z hľadiska režimu, jednak o ich rôznorodosť z hľadiska finančnej dostupnosti. Veľkú pozornosť by ale mala venovať aj rozvoju informovanosti obyvateľov mestskej časti o existujúcich sociálnych službách.

(5) Čo sa týka reálneho a odhadovaného využívania sociálnych služieb obyvateľmi tejto mestskej časti, spomedzi sledovaných sociálnych služieb spájajú obyvatelia Bratislavy-Rače *najviac očakávaní s opatrovateľskými službami a s organizovaním spoločného stravovania*, avšak pomerne veľký záujem vyjadrili aj vo vzťahu *k poradenstvu, prepravných službách a krízovej intervencii*. Tiež predpokladané využívanie zariadení sociálnych služieb bolo na pomerne vysokej úrovni, týkalo sa predovšetkým *rôznych zariadení starostlivosti o starších ľudí* – či už išlo o zariadenia poskytujúce krátkodobú alebo

dlhodobú starostlivosť. Zariadenia dlhodobej starostlivosti o starých ľuďoch spolu získali 20,8 % očakávaní na využitie v najbližších piatich rokoch, pričom preferovanejšie boli zariadenia pre seniorov (13 %) pred domovmi sociálnych služieb (7,8 %).

Dost' vysoký predpoklad využívania domácnosťami mestskej časti sa objavil aj v prípade **zariadení starostlivosti o malé deti, hlavne materských škôl**, hoci v porovnaní s aktuálnym využívaním došlo k istému poklesu. Veľký nárast v porovnaní s aktuálnym využívaním bol pre budúcnosť zaznamenaný u viacerých zariadení dočasnej alebo krátkodobej starostlivosti s rôznym režimom, čo vo vzťahu k formovaniu siete sociálnych služieb v tejto mestskej časti znamená pamätať aj na rôznorodosť a flexibilitu z hľadiska režimu poskytovaného opatrovania v zariadeniach. Miestna politika by tiež mala zohľadniť, že predpokladané využívanie sa v istej miere dotklo takmer všetkých sledovaných služieb a zariadení, čo poukazuje na potrebu rôznorodosti ich ponuky. Ako nová požiadavka, vo výskume nezachytená, sa objavil problém nedostatku školských psychologov a asistentov pre deti so špecifickými potrebami vo výchovno – vzdelávacom procese.

(6) Veľmi dôležitým predpokladom pre vytvorenie funkčného, širokého a dostupného systému sociálnych služieb pre obyvateľov je podrobné poznanie potreby týchto služieb. Prezentovaný empirický výskum tomuto aspektu venoval pomerne veľkú pozornosť – okrem osobných potrieb boli obyvatelia Rače požiadaní aj o expertný názor na všeobecnú potrebnosť služieb vo svojej mestskej časti. Zisťovanie potrebnosti sociálnych služieb v MČ Bratislava-Rača na základe názorov a skúseností jeho obyvateľov jednoznačne identifikovalo veľkú potrebu sociálnych služieb rôzneho druhu. Obyvatelia mestskej časti naďalej považujú **za dôležité podporné služby pre rodinných opatrovateľov**, pričom z rôznych strán poukazovali na potrebu ich flexibility vedúcej k podpore možností výberu podľa konkrétnej životnej situácie.

Za najpotrebnejšie v mestskej časti považujú jej obyvatelia **rozvoj opatrovateľských služieb, a potom služby spoločného stravovania a prepravnú službu**. Táto potreba bola indikovaná aj na verejnom stretnutí k príprave tohto komunitného plánu. Pomerne veľká časť obyvateľov a obyvateľiek Rače podporila aj **sociálnu prevenciu**, menej i krízovú intervenciu v rámci svojej miestnej časti. Ukázalo sa taktiež široké presvedčenie obyvateľov mestskej časti o potrebe mnohých a rôznorodých zariadení sociálnych služieb. **Najväčší dôraz dávali na zariadenia pre starších ľudí, ale tiež zariadenia starostlivosti o deti (materská škola a jasle)**. Veľký dôraz kládli na **pobytové zariadenia** (domovy dôchodcov a penzióny), ale tiež zariadenia poskytujúce dočasnú starostlivosť alebo zabezpečujúce konkrétnu službu (DSS pre dospelých, rehabilitačné stredisko alebo jedálne, pracovne). Pomerne veľká potreba sa u obyvateľov mestskej časti prejavila v súvislosti s možnosťou dôstojného dožitia – hospic zaradili do prvej desiatky najpotrebnejších zariadení a služieb v mestskej časti, avšak na verejných stretnutiach ku komunitnému plánu takáto požiadavka nezaznela, preto ani nie je zaradená do návrhu patrení. V porovnaní s priemernými výsledkami za celý Bratislavský kraj obyvatelia tejto mestskej časti medzi potrebnými zariadeniami častejšie uvádzali potrebu služieb pre starších ľudí, **opakovane upozorňovali na situáciu ľudí so zdravotným postihnutím**, pomerne veľká časť zdôrazňovala služby pre rodiny a jednotlivcov v krízových situáciách alebo pre ľudí bez domova. Prejavil sa tiež pomerne veľký **záujem o rozvoj rôznych druhov poradenstva** – najmä sociálneho a právneho poradenstva. Ako nová, ale naliehavá požiadavka vyvstala akútna potreba terénneho sociálneho pracovníka, ktorá bola silne akcentovaná aj na verejnom stretnutí.

(7) Súčasťou empirického výskumu bolo aj hodnotenie a názory obyvateľov na sociálne služby a ich organizovanie. Sledovali sa dve základné roviny: v rámci prvej sa hodnotila situácia so sociálnymi službami poskytovanými priamo v mestskej časti a druhá sa venovala sociálnym službám všeobecnejšie. Analýza poukázala na fakt, že obyvatelky a obyvatelia Rače sa zväčša **nedokážu vyjadriť ku kvalite služieb** poskytovaných na území svojej MČ, ani k otázke **dostatočnosti ich kontroly**. Z tých, čo služby

hodnotili, potom zaujali skôr pozitívnejší postoj. Viac ako polovica ľudí je tu presvedčená, že **problém sociálnych služieb v ich mestskej časti nespočíva v ich nedostatku**, prekážky širšieho využívania videli skôr v iných okolnostiach. Prikláňali sa k názoru, že k bariéram širšieho využívania sociálnych služieb patrí nedostatok financií u mnohých núdznych obyvateľov na ich nákup a všeobecný nedostatok informácií.

(8) Analýza informovanosti o sociálnych službách priniesla za MČ Bratislava-Rača viaceré zaujímavé zistenia. Obyvatelia skúmanej mestskej časti vyjadrili **silné presvedčenie o deficite týchto informácií** medzi svojimi spoluobčanmi, **hlavne u niektorých špecifických skupín** (napr. starší ľudia alebo ľudia bez doterajších skúseností s opatrovaním). Na získavanie informácií tohto typu sa v mestskej časti využívajú rôzne formálne i neformálne informačné kanály - niektorí sa obmedzujú iba na neformálne zdroje, iní využívajú aktívnejšie spôsoby vyhľadávania. V mestskej časti sú **najvyužívanejším zdrojom poznatkov o sociálnych službách miestne noviny a potom osobné návštevy na miestnom úrade**. Stretnutia s poslancami sa konajú pravidelne, avšak problematika sociálnych vecí nie je predmetom diskusie. Mladší ľudia pomerne často ako ďalší zdroj informácií uvádzali internet, informácie cez osobné kontakty od susedov uvádzali zasa viac starší ľudia. Pri zlepšovaní informačného systému o sociálnych službách v mestskej časti treba zväziť využívanie viacerých informačných kanálov, aby boli informácie dostupné pre všetky skupiny obyvateľov mestskej časti.

(9) Je známe, že populácia Slovenska vo všeobecnosti spája v prípade potreby starostlivosti svoje predstavy so silným očakávaním pomoci zo strany rodinných príslušníkov – detí alebo vnukov. Opakovane to potvrdzujú viaceré sociologické výskumy a analýzy. Aj výskum v tejto mestskej časti potvrdil všeobecný trend: takmer **70 % jej obyvateľov** uviedlo, že sa v prípade, ak by oni potrebovali starostlivosť, **spolieha na pomoc a opateru svojich detí a príbuzných**. Na ostatné osoby alebo oficiálne subjekty sa spoliehajú menej. Z foriem starostlivosti jednoznačne **uprednostňujú domácu starostlivosť** – buď poskytovanú rodinnými príslušníkmi alebo starostlivosť poskytovanú formálne. **K zariadeniam starostlivosti sa prihlásila približne tretina skúmaných**, podľa typu sú preferované penzióny a domy s opatrovateľskou službou, domovy dôchodcov klasického typu pre prípad starostlivosti o vlastnú osobu pripustilo **iba cca 5 % Račanov**.

(10) Pokiaľ ide o financovanie, najsilnejšie bol medzi obyvateľmi mestskej časti rozšírený názor, že **na financovaní služieb starostlivosti by sa mali podieľať všetky subjekty** – čiastočne štát, obec i klient. Pomerne veľké očakávania spájali obyvatelia mestskej časti so štátom – služby úplne financované štátom požadovala takmer tretina z nich. S predstavou financovania služieb len od obce sa stotožnili len necelé 3 % a **výlučné financovanie zo zdrojov rodiny vyznačilo len 3,6 % skúmaných obyvateľov** mestskej časti.

(11) Názory obyvateľov mestskej časti na hlavnú zodpovednosť za sociálne služby a služby starostlivosti vygenerovali dva rozhodujúce subjekty: na prvom mieste sa umiestnil štát, na druhom obec či mestská časť. Samosprávny kraj považuje za subjekt s hlavnou zodpovednosťou za služby necelých 21 % skúmaných. Ostatné možnosti boli do tejto úlohy označované pomenej. Výsledky výskumu tiež preukázali, že v rámci mestskej časti Bratislava-Rača sa tiež objavuje určitý potenciál pre participáciu v tejto oblasti. Obyvatelia uvažovali nad poradenstvom či pôsobením v pozícii odborníka, ale aj nad inými konkrétnejšími činnosťami. Bolo by užitočné hľadať cesty, ako tento potenciál využiť. Ako zdôrazňujú mnohé zahraničné i domáce štúdie, komunitný život je aj o poskytovaní a vzájomnej výmene služieb a činností (rozvoz stravy, pomáhajúce susedom a známym, opatrovanie...). Vyššia participácia obyvateľov na riešení problémov svojich spoluobčanov môže predstavovať jednu z ciest na prekonávanie nedostatku finančných zdrojov na zabezpečenie potrebných služieb. Viaceré západné

krajiny to pochopili dávnejšie a „susedstvo“ považujú za dôležitú súčasť života komunity. V tejto oblasti zostáva pred samosprávou veľký priestor na iniciačné a motivačné aktivity a získavanie obyvateľov k účasti pri zabezpečovaní starostlivosti a služieb.

2.6 SWOT analýza vybraných oblastí

SWOT analýza je vyhodnotenie silných a slabých stránok ako vnútorných faktorov, ktoré ovplyvňujú rozvoj a poskytovanie sociálnych služieb vo vzťahu k príležitostiam a ohrozeniam, ktoré je možné chápať ako vonkajšie faktory vplyvu.

SWOT analýza sa opiera o svoje predchádzajúce znenie uvedené v Komunitnom pláne za obdobie rokov 2013 – 2016. Boli korigované a doplnené zo stretnutí pracovnej skupiny a zo stretnutia s verejnosťou, ktoré boli uskutočnené v priebehu prípravy tohto dokumentu.

A. SWOT pre MČ Bratislava-Rača ako zadávateľa

	SILNÉ STRÁNKY (S – Strengths)		SLABÉ STRÁNKY (W-Weaknesses)
1	Nastavenie vedenia MČ na podporu a rozvoj sociálnych služieb.	1	Nedostatočný spôsob zberu a vyhodnocovania potrieb občanov a cieľových skupín.
2	Dopravná dostupnosť mestskej časti a dobré spojenie s centrom hlavného mesta.	2	Absencia systému vyhľadávania občanov odkázaných na jednotlivé typy služieb.
3	Systém adresnej pomoci obyvateľom s nízkym príjmom odkázaných na pomoc pri riešení otázky bývania.	3	Slabá podpora udržania samostatného života a sebestačnosti klienta v prepojení na rodinu.
4	Interný systém vzdelávania a hodnotenia zamestnancov.	4	Slabá orientácia na prácu s komunitou.
5	Motivačné programy a programy starostlivosti o zamestnancov MČ.	5	Obmedzená možnosť akceptovať voľbu občana pri výbere poskytovanej sociálnej služby.
6	Vykonávanie posudkovej činnosti u žiadateľov o sociálne služby.	6	Nedostatok pracovníkov (najmä terénnych) vo vzťahu k potrebe.
7	Finančná dostupnosť verejných služieb pre klienta.	7	Nie je systematicky sledovaný demografický vývoj vo vzťahu k cieľovým skupinám.
8	Možnosti medializácie sociálnych služieb v MČ.	8	Obmedzené možnosti pre zabezpečenie potrebného rozsahu a kvality soc. služby.
9	Podpora podľa Všeobecne záväzného nariadenia č. 3/2016.	9	Nedostatočná informovanosť potenciálnych prijímateľov sociálnych služieb a ich rodín.
10	Vysokoškolské vzdelanie II. stupňa pracovníkov MČ - odboru sociálnych vecí v sociálnej oblasti.	10	Obmedzené priestorové možnosti pre ponuku partnerským poskytovateľom soc. služby.
11	Komunikácia s občanmi cez internetové nástroje.	11	Podriadenosť MČ voči hlavnému mestu SR v niektorých legislatívnych opatreniach.
12	Záujem o komunitné plánovanie sociálnych služieb a realizáciu KPSS.	12	Obmedzené finančné zdroje pre dotácie a grantové schémy na zabezpečenie činnosti.
13	Evidencia kapacít existujúcich soc. služieb na území MČ a žiadateľov o jednotlivé typy služieb.	13	Legislatívna povinnosť MČ poskytovať sociálne služby aj keď má klient nedoplatky.
		14	Časová obmedzenosť niektorých aktivít iba na trvanie grantu.
		15	Chýbajúca mapa sociálnych služieb v MČ.
		16	Chýbajúca štandardizácia služieb z pohľadu kvality a platieb klienta.

	Príležitosti (O – Opportunities)		Ohrozenia (T-Threats)
1	Prílev mladých vysokoškolsky vzdelaných ľudí.	1	Právna nestabilita (časté zmeny v zákonoch, ktoré menia veci od základu, bez potrebnej diskusie s poskytovateľmi soc. služieb).
2	Dobrá občianska angažovanosť neformálnych skupín.	2	Partnerstvá nie sú sieťované.
3	Grantové programy podporujúce činnosť mimovládnych organizácií.	3	Neisté legislatívne prostredie v zákone o sociálnych službách do budúcnosti.

4	Možnosti vykonávať absolventskú prax v sociálnych službách MČ.	4	Chýbajúca komunitná práca v regióne.
5	Ochota formálnych aj neformálnych skupín vytvárať partnerstvá a siete v soc. službách.	5	Obava občanov z blízkosti sústreďenia sociálnych služieb pre rôzne cieľové skupiny.
6	Využívanie alternatívnych možností a partnerstva pre zabezpečovanie nedostatkových služieb.	6	Zefektívnenie informačných tokov pre občanov o sociálnych službách poskytovaných na území mestskej časti.
7	Predpokladaný nárast počtu obyvateľov - mladé rodiny s deťmi.		
8	Existujúca ochota dobrovoľníkov zapájať sa do komunitných programov.		
9	Možnosti viaczdrojového financovania spoločných projektov.		
10	Nastavenie možnosti hodnotenia kvality sociálnych služieb.		
11	Možnosť zadefinovania štandardu a nadštandardu služieb z pohľadu úrovne kvality a z pohľadu úrovne platieb občana/klienta.		
12	Legislatívna podpora pre zavedenie supervízie v soc. službách MČ Bratislava-Rača.		
13	Podnikateľský potenciál na území MČ.		

B. SWOT pre cieľovú skupinu - SENIORI

	SILNÉ STRÁNKY (S – Strengths)		SLABÉ STRÁNKY (W-Weaknesses)
1	Ťažisková orientácia mestskej časti na služby poskytované v domácnosti občanov.	1	Chýbajúce zariadenie opatrovateľskej služby a špecializované zariadenie.
2	Dotovanie stravej dávky pri obede.	2	Chýbajúca banka kompenzačných a zdravotníckych pomôcok.
3	Možnosti rýchleho riešenia potrieb pri terénnych sociálnych službách.	3	Nedostatok nízkoprahových zariadení pre seniorov, ktorí sú neprispôsobiví a/alebo bez domova.
4	Maximálna podpora seniorov v rámci kompetencií a možností rozpočtu MČ.	4	Nedostatok doplnkových služieb podporujúcich sebestačnosť klienta.
5	Podpora podľa Všeobecne záväzné nariadenie č. 3/2016.	5	Nedostatočne efektívna informovanosť seniorov o sociálne služby a prezentácia služieb ADOS na území MČ.
6	Možnosti zabezpečenia dočasnej náhradnej služby počas obdobia čakania na rezidenčnú službu.	6	MČ nevie zabezpečiť opatrovateľskú službu nad rámec svojich terajších kapacít a nevie podporiť iných poskytovateľov opatrovateľskej služby príspevkom na opatrovateľskú službu.
7	Personálne zabezpečenie sociálnych služieb pre seniorov.	7	Neexistuje prepojenie MČ s VÚC v riešení problémov potreby umiestňovať seniorov do pobytových služieb, vrátane špecializovaných zariadení.
8	Spolupráca so zväzmi a dennými centrami pre seniorov.		
9	Ponuka služieb v MČ (verejní, neverejní, súkromní, cirkevní poskytovatelia).		
10	Osobitné programy a akcie organizované MČ.		
11	Ponuky aktivít vo vzťahu k náboženskému presvedčeniu.		

	Príležitosti (O – Opportunities)		Ohrozenia (T-Threats)
1	Tlak seniorov na zriadenie rezidenčnej formy sociálnych služieb (dopyt po ZOS a ZpS).	1	Fragmentácia rodiny a partnerských väzieb klientov ohrozujúca možnosti rodiny v starostlivosti.
2	Akčnosť seniorov, organizovanosť v záujmových kluboch a zväzoch.	2	Bariérovosť úradu a inštitúcií.
3	Možnosť využiť aktívnych seniorov ako dobrovoľníkov aj pre iné cieľové skupiny.	3	Prestarnutosť niektorých častí MČ.
4	Dobrá spolupráca rodinných príslušníkov.	4	Obmedzená mobilita seniorov a možnosti prepravy.
		5	Nedostatok odborného personálu pre problémy geriatrickej a gerontopsychiatrie.

C. SWOT pre cieľovú skupinu – RODINA S DEŤMI A MLÁDEŽ

	SILNÉ STRÁNKY (S – Strengths)		SLABÉ STRÁNKY (W-Weaknesses)
1	Podpora rodín s deťmi od 0-6 rokov (jasle a materské centrá).	1	Systém sanácie rodín nie je spracovaný.
2	Podpora rodín s deťmi pri nenárokovateľných dávkach (aj jednotlivcov).	2	Nedostatočne efektívna informovanosť medzi jednotlivými poskytovateľmi sociálnych služieb a podpora aktivít pre matky s deťmi.
		3	Nie sú objednávané služby u mimovládnych organizácií pre podporu rodín.
		4	Nevyužívanie neformálnych možností.
		5	Nie je podpora mládeže nad 15 rokov, chýbajú aj ponuky priestorov pre ich voľnočasové aktivity.
		6	Málo psychologov a špeciálnych pedagógov, chýbajúci školský asistent na základných školách v MČ.

	Príležitosti (O – Opportunities)		Ohrozenia (T-Threats)
1	Neverejné organizácie, ktoré pracujú s rodinou s deťmi na území MČ.	1	Slabá podpora komunitných aktivít pre rodiny s deťmi.
2	Mladí ľudia v komunite.	2	Hrozba vzniku sociálno patologických javov pri mládeži
3	Dopyt po poradenských službách krízových liniek.	3	Málo psychologov a špeciálnych pedagógov, chýbajúci školský asistent na základných školách v MČ.

D. SWOT pre cieľovú skupinu – OBČANIA SO ZDRAVOTNÝM POSTIHNUTÍM

	SILNÉ STRÁNKY (S – Strengths)		SLABÉ STRÁNKY (W-Weaknesses)
1	Počet rezervovaných parkovacích miest pre občanov so zdravotným postihnutím v centre MČ.	1	Absencia terénneho screeningu a evidencie jednotlivých druhov postihnutia občanov v MČ.
2	Podpora občanov so zdravotným postihnutím dotáciami ich aktivít.	2	Chýbajúce služby podporujúce mobilitu zdravotne postihnutých.

3	Podpora občanov jednorazovou finančnou výpomocou.	3	Chýbajúca podpora bývania pre ľudí so zdravotným postihnutím.
		4	Nevyužívané možnosti pre informovanie cieľovej skupiny zo strany MČ.
		5	Nevyužívanie neformálnych možností.

	Príležitosti (O – Opportunities)		Ohrozenia (T-Threats)
1	Možnosť vytvárania chránených pracovísk a chránených dielní.	1	Nedostatok ambulantných služieb aktivačno-rehabilitačného charakteru, odľahčovacích a poradenských služieb pre zdravotne postihnutých.
2	Existencia svojpomocných skupín občanov so zdravotným postihnutím.	2	Bariérovosť komunikácií v centre MČ, pri inštitúciách a kultúrno - spoločenských priestorov.
		3	Obmedzená mobilita občanov so zdravotne postihnutými, vrátane MHD.
		4	Nedostatok špeciálnych služieb pre občanov so psychiatrickými diagnózami.
		5	Absencia špecializovaných krízových liniek pre občanov so zdravotným postihnutím.
		6	V MČ stúpa počet ľudí s obmedzeným pohybom a narastá tlak na dostupnosť verejných priestorov.

E. SWOT pre cieľovú skupinu – OBČANIA ODKÁZANÍ NA OSOBITNÚ POMOC

	SILNÉ STRÁNKY (S – Strengths)		SLABÉ STRÁNKY (W-Weaknesses)
1	Podpora občanov jednorazovou finančnou výpomocou.	1	Nedostatočná analýza cieľových skupín a chýbajúci monitoring.
		2	Obmedzené finančné možnosti a nástroje pre zabezpečenie povinností MČ voči cieľovej skupine.
		3	Nedostatok terénnych sociálnych pracovníkov pre cieľovú skupinu.
		4	Nedostatok priestorov pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb v prospech cieľových skupín.
		5	Nie sú vyčlenené priestory pre komunitné centrum a ubytovanie pre ľudí bez domova.
		6	Obmedzená podpora pre dotácie neverejných poskytovateľov sociálnych služieb.

	Príležitosti (O – Opportunities)		Ohrozenia (T-Threats)
1	Vysoká mobilita cieľovej skupiny.	1	Nedostatok neverejných organizácií pracujúcich v prospech cieľovej skupiny.
2	Osobitné postavenie MČ ako súčasť hlavného mesta SR.	2	Chýbajúce komunitné partnerstvá, ktoré by sa orientovali na cieľovú skupinu.
3	Vnímateľnosť na potreby ľudí bez domova, s problémami závislosti a sklonomi ku násiliu.	3	Chýbajúce prepojenie medzi jednotlivými poskytovateľmi služieb.
4	Možnosti viaczdrojového financovania projektov a služieb.	4	Chýbajúci systém preventívnych programov a služieb.

5	Možnosť vytvárať alternatívne partnerstvá pre zabezpečenie sociálnych služieb.	5	Odmietanie sociálnych služieb pre cieľovú skupinu ostatnými obyvateľmi v susedstve.
6	Možnosť zapojiť dobrovoľníkov a študentov VŠ.	6	Absencia potrebnej informovanosti občanov o službách poskytovaných na území MČ.

2.7 Financovanie sociálnych služieb

Financovanie poskytovania sociálnych služieb verejným a neverejným poskytovateľom upravuje § 71 zákona o sociálnych službách. Z tohto uhlu pohľadu je možné ho rozdeliť na financovanie systémové a nesystémové.

Pod systémovým financovaním rozumieme financovanie:

1. z rozpočtu verejného poskytovateľa sociálnej služby,
2. z úhrad za sociálne služby od prijímateľa sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby a z úhrad za iné činnosti uvedených v osobitnej zmluve s prijímateľom sociálnej služby,
3. z úhrady ekonomicky oprávnených nákladov spojených s poskytovaním sociálnej služby,
4. zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly MPSVR SR,
5. z príspevku na vytvorenie pracovného miesta pre uchádzača zo stanovenej cieľovej skupiny (príspevok poskytuje ÚPSVaR),
6. z príspevku na vytvorenie sociálneho podniku (príspevok poskytuje ÚPSVaR),
7. z príspevku na zriadenie chráneného pracovného miesta (príspevok poskytuje ÚPSVaR),
8. z príspevku na absolventskú prax a dobrovoľnú absolventskú prax (príspevok poskytuje ÚPSVaR),
9. z príspevku príslušnej zdravotnej poisťovne pri poskytovaní ošetrovateľských výkonov v sociálnej službe.

Pod nesystémovým financovaním (nesystémové z dôvodu nepresných výpočtov, negarantovaných alebo nenárokovateľných zdrojov a pod.) rozumieme financovanie:

1. z prostriedkov združenia obcí, združenia vyšších územných celkov a združenia osôb,
2. z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy,
3. z výsledku hospodárenia z vedľajšej činnosti, ktorú vykonávajú zariadenia,
4. z príjmu zo sociálneho podniku,
5. z iných zdrojov ako je napríklad nenávratný finančný príspevok na projekty z grantov EÚ a iných finančných schém,
6. z využitia služieb agentúry domácej ošetrovateľskej služby,
7. 2 % z daní.

3 Návrhová časť

Návrhová časť tvorí záver komunitného plánu sociálnych služieb. Obsahuje ciele a priority KPSS a samotný plán realizácie so spôsobom vyhodnocovania.

3.1 Určenie cieľov a priorít rozvoja sociálnych služieb v územnom obvode miestnej časti

Komunitný plán sociálnych služieb pri formulovaní svojich cieľov a priorít vychádza z nasledovných zásad a prístupov:

- Posilňovanie nezávislého života osôb so zdravotným postihnutím (ZP) mimo inštitucionálnych zariadení sociálnych služieb rozvíjaním doplnkových služieb orientovaných na rodiny a domácnosť s osobou ZP.
- Uprednostňovanie terénnych a ambulantných sociálnych služieb pred pobytovými a uprednostňovanie krátkodobých pobytových služieb pred celoročnými.
- Zameranie sociálnych služieb na individuálne potreby klienta a jeho participáciu, ktorá má prednosť pred výkonmi a rutinou personálu v sociálnych službách.
- Podpora komunitného a alternatívneho spôsobu riešenia potreby po sociálnej práci a zabezpečovanie dostupnosti takýchto riešení.
- V prípade, že osoba, ktorá sa ocitne v nepriaznivej sociálnej situácii už bude odkázaná na nepretržitú sociálnu starostlivosť, umožní sa jej pobyt v zariadení sociálnych služieb, ktorý je priamo v mestskej časti, alebo v čo najbližšom okolí rodinného prostredia.

Ďalej sa opiera o tieto strategické ciele formulované Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010 až 2020:

- C.1. prispievať k tvorbe priaznivých životných podmienok pre rodiny s deťmi, ale aj pre seniorov, usilovať sa o zbližovanie a výmenu skúseností medzi generáciami;
- C.3. napomáhať rozvoju komunít a zapájaniu sa občanov do aktivít záujmových, spoločenských a občianskych organizácií;
- C.6. napomáhať dôstojnému životu aj pre nízkopríjmové a inak sociálnym vylúčením ohrozené skupiny obyvateľov;
- C.7. spoluprácou rodiny, občianskej spoločnosti a vzdelávacích inštitúcií trvalo zvyšovať kvalitu výchovy a vzdelávania v meste a prispievať k rozvoju multikultúrnej a tolerantnej spoločnosti;

Za kľúčový leitmotív však naďalej považujeme misiu mestskej časti Bratislava-Rača, formulovanú v jej Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja:

„Mestská časť Bratislava-Rača bude vždy otvorenou, bezpečnou a sociálne stabilnou časťou Bratislavy, v ktorej žijú aktívni a angažovaní občania, hrdí na tradície predkov. Obrazom MČ Bratislava-Rača bude príjemné miesto pre spokojné bývanie, prácu, vzdelávanie, zdravotné a sociálne zabezpečenie svojich občanov, ale aj pre uplatňovanie ich záľub a oddych.“

Komunitný plán sociálnych služieb mestskej časti Bratislava-Rača preto potvrdzuje svoj pôvodný strategický cieľ aj nasledujúce obdobie takto:

„V čo najužšej a kvalifikovanej spolupráci s angažovanými občanmi mestskej časti zabezpečovať kvalitné sociálne služby, ktoré sa orientujú na potreby občanov a umožňujú im čo najvyššiu mieru sebestačnosti, seberealizácie a participácie na riešení svojich problémov pri súčasnom zachovávaní dôstojnosti ich života a celkovej spokojnosti s tým, že sú našimi obyvateľmi.“

Na základe výstupov analytickej časti ktoré sú uvedené vyššie, sme sa rozhodli zamerať na nasledovné cieľové skupiny.

1. Seniori
2. Rodiny s dieťaťom a osamelí rodičia s dieťaťom
3. Občania so zdravotným postihnutím
4. Občania odkázaní na osobitnú pomoc

Sociálne služby, ktoré budú plánované mestskou časťou budú zamerané na:

- prevenciu vzniku nepriaznivej sociálnej situácie, riešenie nepriaznivej sociálnej situácie alebo zmiernenie nepriaznivej sociálnej situácie fyzickej osoby, rodiny alebo komunity,
- zachovanie, obnovu alebo rozvoj schopnosti fyzickej osoby viesť samostatný život a na podporu jej začlenenia do spoločnosti,
- zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb fyzickej osoby,
- riešenie krízovej sociálnej situácie fyzickej osoby a rodiny,
- prevenciu sociálneho vylúčenia fyzickej osoby a rodiny.

Plánované služby budú pomáhať občanom, ktorí:

- nemajú zabezpečené nevyhnutné podmienky na uspokojovanie základných životných potrieb,
- dostali sa do sociálne nepriaznivej situácie pre svoje životné návyky, spôsob života, závislosť od návykových látok alebo návykových škodlivých činností,
- dôvodu zdravotného postihnutia, alebo nepriaznivého zdravotného stavu,
- dovŕšili vek potrebný na nárok na starobný dôchodok podľa osobitného predpisu.
- ktorí potrebujú opatrovať fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím,
- sú ohrození správaním iných fyzických osôb alebo, sa stali obeťou správania iných fyzických osôb,
- zotrávajú v priestorovo segregovanej lokalite s prítomnosťou koncentrovanej a generačne reprodukovanej chudoby.

Základným ťažiskom pre rozhodovanie k strategickým a operatívnym projektom, ktoré reagujú na potreby občanov mestskej časti, bude vybudovanie **otvorenej komunity**, ktorá pomôže zabezpečovať inklúziu najslabších občanov a bude zabráňovať vylúčeniu z komunitného života.

Pri rozvoji sociálnych služieb budeme využívať podporu týchto bodoch:

- tvorby pracovných miest a hospodárskeho rastu,
- vzniku nových komunitných služieb,
- zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia predovšetkým starších občanov,
- zníženie rizika chudoby a sociálneho vylúčenia marginalizovaných skupín.

Projekty a sociálne služby pre ktoré bude tento komunitný plán východiskovým materiálom by mali v nasledujúcom plánovacom období priniesť:

1. zvýšenie kvality života v mestskom regióne;
2. rozvoj nedostatkových sociálnych služieb.

Môžeme to dosiahnuť realizáciou nasledovných aktivít:

- investíciou do rozvoja terénnych a ambulantných sociálnych služieb,
- vybudovaním alebo podporou vybudovania komunitného centra resp. kombinácie potrebných druhov sociálnych služieb krízovej intervencie,
- podporou dostupnosti infraštruktúry pre vzdelávanie, celoživotné a neformálne vzdelávanie pre všetky vekové kategórie občanov a cieľové skupiny,
- rozvojom a vytváraním priestorov pre inovatívnu kultúrnu produkciu a rozvoj služieb so zreteľom na miestne a regionálne kultúrne a prírodné dedičstvo a tradície,

Pre zabezpečenie celkového strategického cieľa sme sa rozhodli pracovať s **nevyužívanými objektmi a areálmi** mestskej časti (tzv. brownfield). Termín „brownfield“ slúži na označenie nehnuteľnosti (pozemok, alebo objekt), ktorá sa nachádza v zastavanom území a nie je efektívne využívaná, respektíve je zanedbaná. Ide o nehnuteľnosť, ktorú nie je možné efektívne využívať bez procesu jej regenerácie.

Ďalším strategickým krokom bude vybudovanie angažovaného tímu pracovníkov pre plnenie komunitného plánu sociálnych služieb, ako aj budovanie dobrovoľníckej základne, ktorú budú tvoriť študenti stredných a vysokých škôl sociálnej práce, seniori, matky na materskej dovolenke a nezamestnaní obyvatelia mestskej časti. Tento krok si bude vyžadovať profesionálne administratívne vedenie, ktoré bude riadiť interný zamestnanec mestskej časti, ako aj externých poradcov, ktorí budú vypracovávať a realizovať krátkodobé, strednodobé, ale aj strategické projekty.

3.1.1 Cieľ a priority vo vzťahu k mestskej časti

CIEĽ	
Zabezpečiť pre občana kvalifikovaný servis v oblasti sociálnych služieb a vytvoriť podmienky pre účinnú spoluprácu	

Priorita A.1	Zabezpečenie kvalifikovaného rozhodovania a posudzovania sociálnej situácie v MČ.
---------------------	--

Opatrenie A.1.1 Vytvorenie a udržiavanie zodpovedajúcej informačnej databázy na MÚ MČ Rača.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.1.1.1 Vyškolenie pracovníkov poverených zostavením a udržiavaním databázy.	2017	Mestská časť	MÚ	Vzdelávacia inštitúcia
A.1.1.2 Vytvorenie a priebežná aktualizácia informačnej mapy o poskytovaných sociálnych službách na území MČ, občianskych združeniach a neformálnych aktivitách.	2017	Mestská časť / Sponzor	MÚ	Poskytovatelia SOSL na území mesta a v okolí
A.1.1.3 Udržiavanie systému zberu a vyhodnocovania potrieb občanov a cieľových skupín v sociálnych službách.	2017 - 2019	Mestská časť	MÚ	Koordinačný tím KPSS (od 2018)
A.1.1.4 Vyhodnotenie nehnuteľností mesta pre dispozíciu na rozvoj sociálnych služieb a podporu práce s komunitou v spojitosti s PHSR.	2018 - 2019	Mestská časť	MÚ	Komisia finančná a majetková

Opatrenie A.1.2 Zabezpečovanie ďalšieho vzdelávania pracovníkov MČ v sociálnej oblasti.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.1.2.1 Vyhodnotenie potrieb ďalšieho vzdelávania pracovníkov v sociálnej oblasti vo vzťahu k úlohám KPSS.	2018	Mestská časť	MÚ / Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS (od 2018)
A.1.2.2 Zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania	2018 - 2019	Mestská časť	MÚ	Vzdelávacie inštitúcie

Priorita A.2	Rozvoj komunitných aktivít podporou angažovanosti občanov v sociálnych a podporných službách.
---------------------	--

Opatrenie A.2.1 Rozvoj spolupráce s angažovanými občanmi mesta.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.2.1.1 Rozvinúť zapojenie občanov do dobrovoľníckych aktivít.	2017	Mestská časť	MÚ	občianske aktivity
A.2.1.2 Rozvinúť zapojenie angažovaných občanov do systému vyhľadávania občanov odkázaných na jednotlivé typy sociálnych služieb.	2018	Mestská časť / občianske aktivity	Oddelenie pre sociálne veci	občianske aktivity
A.2.1.3 Rozvinúť zapojenie do neformálnych aktivít v prospech cieľových skupín.	2017 - 2019	Mestská časť / občianske aktivity	Oddelenie pre sociálne veci	občianske aktivity

Opatrenie A.2.2 Podpora konkrétnych foriem angažovanosti občanov MČ				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.2.2.1 Identifikácia možností podpory morálnej, informačnej, priestorovej a finančnej.	2017	Mestská časť	Komisia sociálna a bytová	Občianske aktivity
A.2.2.2 Stabilizovať sťažové pracoviská pre študentov sociálnej práce.	2017 - 2019	Poskytovatelia SOSL	Poskytovatelia SOSL	Oddelenie pre sociálne veci

Opatrenie A.2.3 Rozvoj osvetu a vzdelávania angažovaných občanov.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.2.3.1 Vypracovanie spoločného návrhu v neformálnom vzdelávaní, jeho foriem a zabezpečenia.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Občianske aktivity
A.2.3.2 Realizácia a vyhodnocovanie vzájomných benefitov neform. vzdelávania.	2018 - 2019	Mestská časť	Koordináčny tím KPSS	Oddelenie pre sociálne veci

Priorita A.3 Zabezpečenie včasnej intervencie pri potrebe sociálnych služieb.	
--	--

Opatrenie A.3.1 Vytvoriť systém vyhľadávania občanov odkázaných na jednotlivé typy sociálnych služieb.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.3.1.1 Vytvoriť plán optimálneho systému vyhľadávania s identifikáciou zdrojov	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovatelia SOSL
A.3.1.2 Spustiť systém vyhľadávania.	2019	Mestská časť	Koordináčny tím KPSS	Oddelenie pre sociálne veci

Opatrenie A.3.2 Posilniť personálnu vybavenosť MÚ so zameraním na terénnu prácu.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.3.2.1 Navrhnuť a upraviť personálnu štruktúru vo vzťahu k indikovaným potrebám so zameraním na terénnych sociálnych pracovníkov	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia finančná a majetková / Komisia sociálna a bytová

Opatrenie A.3.3 Podpora zriadenia alebo zriadenie najviac dopytovaných služieb.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.3.3.1 Priebežné vyhodnocovanie infraštruktúry MČ, dostupných zdrojov a možných poskytovateľov	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová / Komisia finančná a majetková
A.3.3.2 Podporiť zriadenie alebo zriadiť jednotlivé typy služieb s ohľadom na aktivity pri jednotlivých cieľových skupinách.	2019	Mestská časť / Donori / ÚPSVaR / MPSVR SR	Mestská časť	Poskytovatelia SOSL
A.3.3.3 Upraviť KPSS o potrebu nových služieb s vymedzením ich druhu, formy a kapacity.	ročne	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS

Priorita A.4	Podporiť schopnosť rodiny v riešení sociálnej núdze svojich členov.
---------------------	--

Opatrenie A.4.1	Posilniť spoluprácu s rodinou, v ktorej je člen odkázaný na niektorý druh sociálnej služby.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.4.1.1 Udržiavanie komunikácie s rodinou.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovatelia SOSL
A.4.1.2 Poskytovanie základného sociálneho poradenstva.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovatelia SOSL

Opatrenie A.4.2	Vypracovať formy, metódy a postupy sociálnej práce s takouto rodinou a aplikovať ich.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.4.2.1 Vypracovať formy, metódy a postupy sociálnej práce.	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	ÚPSVaR
A.4.2.2 Priebežná aplikácia foriem, metód a postupov sociálnej práce podľa aktuálne dostupných zdrojov.	2019	Mestská časť / ÚPSVaR	Oddelenie pre sociálne veci	ÚPSVaR / Poskytovatelia SOSL

Priorita A.5	Vytváranie partnerstiev v poskytovaní sociálnych služieb v MČ.
---------------------	---

Opatrenie A.5.1	Rozvoj partnerstiev medzi neformálnymi skupinami.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.5.1.1 Pozvanie do spolupráce a podpora partnerstiev.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS / Občianske aktivity

Opatrenie A.5.2	Rozvoj partnerstiev medzi formalizovanými poskytovateľmi sociálnych služieb			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.5.2.1 Pozvanie do spolupráce a formalizovanie vzťahov.	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
A.5.2.2 Zaviesť tradíciu organizovaných stretávaní sa občianskych aktivít z komunity dvakrát ročne	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS / Poskytovatelia SOSL

Opatrenie A.5.3	Rozvoj partnerstiev na báze podnikovej filantropie.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.5.3.1 Identifikovanie možných podnikateľov pre dlhodobjšiu spoluprácu na báze podnikovej filantropie.	2018	Mestská časť / Sponzori	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia finančná a majetková
A.5.3.2 Vytvorenie a udržiavanie vzťahov na podporu sociálnych služieb a prácu neformálnych skupín.	2019	Sponzori	Koordinačný tím KPSS	Podnikatelia

Opatrenie A.5.4	Zriadenie strešného občianskeho združenia ku koordinácii aktivít a zdrojov.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.5.4.1 Vytvorenie právneho rámca a zriadenie OZ	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
A.5.4.2 Vypracovanie a realizácia plánu činnosti v zmysle poslania organizácie.	2018 - 2019	Sponzori / Projekty	Občianske združenie	Koordinačný tím KPSS

Priorita A.6	Zabezpečenie kvalitatívnej a včasnej informovanosti občanov o sociálnych službách.
---------------------	---

Opatrenie A.6.1	Pravidelné a aktuálne informovanie občanov a zabezpečenie spätnej väzby.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
A.6.1.1 Zaisťovanie dostupnosti všetkých médií na území MČ a spustenie informačných tokov.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Médiá
A.6.1.2 Zabezpečenie systému priebežnej spätnej väzby od obyvateľov MČ.	2018 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS

3.1.2 Cieľ a priority vo vzťahu k seniorom

CIEĽ
Zabezpečiť dôstojný a bezpečný život seniorov s čo najvyššou mierou ich nezávislosti a ďalšieho spoločenského života

Priorita B.1	Zvýšenie dostupnosti nedostatkových služieb.
---------------------	---

Opatrenie B.1.1				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.1.1.1 Prevádzkovanie denného stacionára.	2017 - 2019	Mestská časť / PSS	Oddelenie pre sociálne veci	Denný stacionár
B.1.1.2 Podpora opatrovateľskej služby v domácnosti.	2018 - 2019	Mestská časť / PSS	Oddelenie pre sociálne veci	Opatrovateľská služba

Opatrenie B.1.2	Zabezpečenie dostupnosti nízkoprahového zariadenia pre seniorov, ktorí sú neprispôsobiví alebo bez domova.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.1.2.1 Vyhodnotenie možnosti zriadenia nízkoprahového zariadenia v spolupráci s Magistrátom.	2017	Mestská časť / Magistrát	Oddelenie pre sociálne veci	Magistrát
B.1.2.2 Podpora zriadenia spoločného zariadenia.	2018 - 2019	Mestská časť / Magistrát	Oddelenie pre sociálne veci / Komisia sociálna a bytová	Magistrát / Koordináčny tím KPSS

Opatrenie B.1.3	Zabezpečenie doplnkových služieb podporujúcich sebestačnosť seniora.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.1.3.1 Podpora zriadenia aktívno-rehabilitačných služieb.	2018 - 2019	Poskytovateľ SOSL / PSS	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovateľ SOSL
B.1.3.2 Podpora zriadenia alebo prevádzkovania prepravej služby.	2018 - 2019	Poskytovateľ SOSL / PSS	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovateľ SOSL
B.1.3.3 Zriadenie alebo podpora zriadenia alebo prevádzkovania zapožičiavania kompenzačných a zdravotníckych pomôcok	2018-2019	Mestská časť / Poskytovateľ SOSL / PSS / ÚPSVaR	Mestská časť	ÚPSVaR / Poskytovateľ SOSL

a spolupráca s MVO a ÚPSVaR.				
B.1.3.4 Podpora poskytovania služieb ADOS.	2018 - 2019	Poskytovateľ / občan / Zdrav. poisťovňa	Oddelenie pre sociálne veci	ADOS

Priorita B.2	Udržanie a skvalitnenie existujúcich služieb pre seniorov.
---------------------	---

Opatrenie B.2.1 Podpora zachovávanía zdravých stravovacích návykov.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.2.1.1 Zachovanie podpory seniorov dávkou pri stravovaní.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová
B.2.1.2 Rozvinúť spoluprácu pri realizácii prednášok zameraných na stravovanie pri zdravotných problémoch seniorov.	2018 - 2019	Sponzori / Dobrovoľníci	Koordináčny tím KPSS	Dobrovoľníci / Denné centrá
B.2.1.3 Vytváranie podmienok pre odber stravy.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová
B.2.1.4 Podporiť prevádzkovateľov stravovacích prevádzok, ktorí by sa rozhodli pripravovať diétne jedlá pre seniorov.	2018 - 2019	Mestská časť / PSS	Oddelenie pre sociálne veci	Denné centrá

Opatrenie B.2.2 Zvýšenie operatívosti a kvality opatrovateľskej služby.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.2.2.1 Zabezpečenie personálneho obsadenia podľa indikovaných potrieb.	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová / Komisia finančná a majetková
B.2.2.2 Skvalitnenie vedenia dokumentácie a kontroly zameranej na vedomosti, zručnosti a výkon opatrovateľiek.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Konzultant
B.2.2.3 Zapojenie seniorov do hodnotenia kvality služieb a vyjadrovania svojej subjektívnej spokojnosti ako aj svojich potrieb a očakávaní.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	PSS
B.2.2.4 Podporovať poskytovateľov opatrovateľskej služby.	2018 - 2019	Mestská časť / PSS / ÚPSVaR / MPSVR SR	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovateľ SOSL / ÚPSVaR

Opatrenie B.2.3 Podpora neformálnych aktivít prispievajúcich k spoločenskému kontaktu a sebestačnosti.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.2.3.1 Poskytovanie priestoru pre neformálne aktivity seniorov.	2017 - 2019	Mestská časť / Sponzori	Oddelenie pre sociálne veci	Denné centrá / Koordináčny tím KPSS
B.2.3.2 Zvyšovanie záujmu seniorov o dianie okolo seba a vyhľadávanie príležitostí spoločenského využitia.	2017 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Denné centrá / Koordináčny tím KPSS
B.2.3.3 Podpora dobrovoľníckych aktivít seniorov zameraných do svojej	2017 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Denné centrá / Koordináčny tím KPSS

komunity, ale aj smerom k okoliu.				
B.2.3.4 Pilotne vybaviť vybrané ihrisko tzv. outdoorovým fitness pre seniorov, pre podporu ich pohybových aktivít.	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori	Oddelenie pre sociálne veci	Denné centrá / Koordinačný tím KPSS

Priorita B.3	Zvýšenie ochrany a prevencie seniorov pred rizikami osamelosti a fragmentácie rodiny.
---------------------	--

Opatrenie B.3.1 Rozvíjanie vyhľadávacej a preventívnej činnosti MČ.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.3.1.1 Vyčlenenie kompetentného personálu.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová
B.3.1.2 Spracovanie postupov vyhľadávacej a preventívnej činnosti, vrátane možnosti zapojenia dobrovoľníkov z radov seniorov.	2017	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS
B.3.1.3 Spustenie vyhľadávacej a preventívnej činnosti.	2018	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS

Opatrenie B.3.2 Podpora angažovaných občanov v záujme o svoje okolie (v nadväznosti na A.2 a A.3)				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.3.2.1 Vytvorenie spolupráce s praktickými lekármi a s neformálnymi skupinami s cieľom zapojiť ich do preventívnej a vyhľadávacej činnosti.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS
B.3.2.2 Podpora angažovaných seniorov a ďalších občanov v preventívnej a vyhľadávacej činnosti osvetou a neformálnym vzdelávaním.	2018	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS
B.3.2.3 Zapojenie aktívnych seniorov ako dobrovoľníkov v prospech ďalších cieľových skupín.	2018 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS

Opatrenie B.3.3 Zameranie pozornosti na prestarnuté časti MČ.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.3.3.1 Spracovanie postupov vyhľadávacej a preventívnej činnosti (B.3.1.2)	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS
B.3.3.2 Vyhodnocovanie vývoja v týchto častiach a potreby sociálnych služieb a zabezpečenie reakcie na tieto potreby.	2018 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Dobrovoľníci / Denné centrá / Koordinačný tím KPSS

Priorita B.4		Zvýšenie dostupnosti infraštruktúry mesta a inštitúcií.		
Opatrenie B.4.1		Debarierizácia infraštruktúry a úradu.		
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
B.4.1.1 Identifikácia priestorov, budov a prvkov s bariérami a hierarchizácia podľa miery využívania a rizík plynúcich z bariér.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová / Komisia finančná a majetková
B.4.1.2 Spracovanie návrhov na debarierizáciu v súčinnosti s PHSR.	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia finančná a majetková / Koordináčny tím KPSS
B.4.1.3 Realizácia podľa etáp.	2018 - 2019	Mestská časť / Dodávateľia	Miestny úrad	Komisia finančná a majetková / Dodávateľia
B.4.1.4 Vytvoriť mechanizmus na vyjadrenie sa pracovníkov sociálnej oblasti k návrhom stavebných úprav (projektov) so zameraním na prvky debarierizácie.	2018 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad	Koordináčny tím KPSS / Komisia sociálna a bytová / Komisia finančná a majetková

3.1.3 Cieľ a priority vo vzťahu k rodinám s deťmi a mládežou

CIEĽ	
Zabezpečiť priaznivé životné podmienky pre rodiny s deťmi	

Priorita C.1		Udržanie podpory rodín s deťmi od 0-6 rokov.		
---------------------	--	---	--	--

Opatrenie C.1.1		Poskytnutie dostatočnej kapacity jaslí a materských škôlok.		
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C. 1.1.1 Priebežné vyhodnocovanie demografického vývoja v MČ vo vzťahu ku potrebnej kapacite jaslí a materských škôlok	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS
C.1.1.2 Zhodnocovanie predpokladanej kapacity s predstihom 1 rok.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS
C.1.1.3 Zabezpečenie predpokladanej kapacity v dostatočnom predstihu.	2018 - 2019	Mestská časť / Poskytovatelia SOSL / MPSVR SR	Oddelenie pre sociálne veci / Poskytovatelia SOSL	Poskytovateľ SOSL

Opatrenie C.1.2		Podpora rodín s deťmi pri nenárokovateľných dávkach.		
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C. 1.2.1 Poskytovanie adresnej podpory pri nenárokovateľných dávkach.	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová
C. 1.2.2 Vyhodnocovanie predpokladaného vývoja v požiadavkách na	2017 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová /

nenárokovateľné dávky a zabezpečiť zdroje v rozpočte MČ.				Koordinačný tím KPSS
--	--	--	--	----------------------

Priorita C.2	Pomoc rodinám s deťmi nachádzajúcimi sa v nepriaznivej sociálnej situácii a ohrozenými sociálnou patológiou.			
---------------------	---	--	--	--

Opatrenie C.2.1	Spracovať systém práce s týmito rodinami a ich sanácie.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C. 2.1.1 Vypracovať systém sanácie rodín s ohrozenými deťmi alebo ochrany detí ak sanácia nie je možná alebo hrozí riziko z omeškania.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
C.2.1.2 Uviesť systém do činnosti.	2018 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS

Opatrenie C.2.2	Podpora neformálnych a formálnych aktivít občanov orientujúcich sa na pomoc rodinám s deťmi.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C.2.2.1 Poskytovanie priestorov pre stretávanie sa občanov orientujúcich sa na rodinu s deťmi a mládežou.	2017 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad	Koordinačný tím KPSS
C.2.2.2 Poskytovanie morálnej aj mediálnej podpory.	2017 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad	Koordinačný tím KPSS / Média
C.2.2.3 Pomoc pri organizovaní osvetových alebo vzdelávacích aktivít.	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
C.2.2.4 Zriadenie denného centra pre matky s deťmi a mládež (C.3.1)	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Miestny úrad	Komisia finančná a majetková / Koordinačný tím KPSS

Opatrenie C.2.3	Pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa so zreteľom na nízkopríjmové rodiny a osamelých rodičov.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C.2.3.1 Poskytovanie podpory pre umiestňovanie detí do zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa a materských škôlok.	2017 - 2019	Mestská časť / Prevádzkovateľ	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová
C.2.3.2 Pomoc rodinám ohrozených chudobou a ich podpora pri riešení konkrétnych problémov, najmä poradenstvom.	2017 - 2019	Mestská časť / Poskytovateľ SOSL / ÚPSVaR	Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová / Poskytovateľ SOSL / Koordinačný tím KPSS / ÚPSVaR
C.2.3.3 Sprostredkovanie pomoci pri sociálnych službách, ktoré MČ neposkytuje.	2017 - 2019	Mestská časť / Poskytovateľ SOSL	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS / Komisia sociálna a bytová
C.2.3.4 Zaviesť systém potravinovej pomoci z potravinovej banky pre nízkopríjmové rodiny s deťmi (v spolupráci s SKCH).	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci / SKCH	Miestny úrad / Koordinačný tím KPSS	SKCH

Opatrenie C.2.4 Podpora základných škôl v personálnom obsadení školského psychológa, špeciálneho pedagóga a školského asistenta.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C.2.4.1 Podpora rozpočtu základných škôl z rozpočtu MČ s alokáciou finančných prostriedkov na mzdu školského psychológa, špeciálneho pedagóga a školského asistenta.	2017 - 2019	Mestská časť / Prevádzkovateľ	Miestny úrad	Komisia školská, kultúrna, športová a pre podporu podnikania a vinohradníctva

Priorita C.3	Rozvoj prevencie.
---------------------	--------------------------

Opatrenie C.3.1 Podpora a rozvoj centier pre rodinu, deti a mládež a ďalších komunitných aktivít.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C. 3.1.1 Poskytovanie priestorov a podpora vo vybavenosti centier pre rodinu a deti.	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Miestny úrad	Komisia sociálna a bytová / Komisia finančná a majetková
C.3.1.2 Podpora aktivít zdrojmi a poskytnutie morálnej a mediálnej podpory pre ich aktivity.	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Miestny úrad / Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS / Média

Opatrenie C.3.2 Podpora záujmových aktivít pre deti a mládež.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C. 3.2.1 Využívanie vhodných voľných priestorov pre deti a mládež, budovanie a udržiavanie vhodných zón.	2018 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Miestny úrad	Koordináčny tím KPSS / Komisia finančná a majetková
C.3.2.2 Podpora aktivít zdrojmi a poskytnutie morálnej a mediálnej podpory pre ich aktivity.	2017 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad / Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS / Komisia sociálna a bytová

Opatrenie C.3.3 Zvyšovanie spoločenského ocenenia a citlivosti voči rodičovstvu a mladým rodičom.				
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
C. 3.3.1 Využívanie spoločenských udalostí MČ k osвете, prezentácii a oceneniu role rodičov a mladých matiek.	2017 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad	Koordináčny tím KPSS
C.3.3.2 Poskytovanie mediálneho priestoru pre ich problémy a riešenia.	2017 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad / Oddelenie pre sociálne veci	Média
C.3.3.3 Raz ročne usporiadať spoločenské podujatie „Deň rodiny“.	2017 - 2019	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Miestny úrad / Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS / Média

3.1.4 Cieľ a priority vo vzťahu k občanom so zdravotným postihnutím

CIEĽ
Zabezpečiť dôstojný a bezpečný život občanov so zdravotným postihnutím s čo najvyššou mierou ich nezávislosti a spoločenského uplatnenia

Priorita D.1	Zvýšiť dostupnosť niektorých druhov služieb pre osoby so zdravotným postihnutím, ktoré zvyšujú ich sebestačnosť.
---------------------	---

Opatrenie D.1.1	Zabezpečiť terénny screening a operatívnu evidenciu jednotlivých druhov postihnutia občanov.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
D. 1.1.1 Identifikovanie vhodných organizácií a vytvorenie rámcu pre spoluprácu.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
D.1.1.2 Koordinovanie aktivít MVO v terénnom skríningu na území MČ.	2018 - 2019	Mestská časť / MVO	Oddelenie pre sociálne veci	MVO

Opatrenie D.1.2	Zabezpečiť adekvátnu ponuku sociálnych služieb podporujúcich mobilitu (ako B.1.3), aktivačno-rehabilitačného charakteru a poradenských služieb.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
D. 1.2.1 Zriadenie alebo podpora zariadenia aktivačno-rehabilitačných služieb.	2018 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
D.1.2.2 Podpora zariadenia alebo prevádzkovania prepravnej služby.	2018 - 2019	Mestská časť / Poskytovateľ SOSL	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovateľ SOSL
D.1.2.3 Podpora zariadenia alebo prevádzkovania zapožičiavania kompenzačných a zdravotníckych pomôcok.	2018 - 2019	Mestská časť / Poskytovateľ SOSL	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovateľ SOSL
D.1.2.4 Podpora poskytovania služieb ADOS.	2018 - 2019	Mestská časť / Poskytovateľ	Oddelenie pre sociálne veci	ADOS

Priorita D.2	Zvýšenie dostupnosti vhodného bývania pre osoby so zdravotným postihnutím a ich ďalšieho uplatnenia.
---------------------	---

Opatrenie D.2.1	Iniciovať chránené pracoviská alebo dielne.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
D. 2.1.1 V rámci komunitného centra vytvárať vhodné pracovné miesta pre občanov so ZP.	2017 - 2019	Mestská časť / Poskytovateľ SOSL / ÚPSVaR	Komunitné centrum	ÚPSVaR / Koordinačný tím KPSS

Opatrenie D.2.2	Podporovať neformálne svojpomocné skupiny.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
D. 2.2.1 Vyčleniť vhodné priestory pre ich stretávanie.	2017	Mestská časť	Miestny úrad / Oddelenie pre sociálne veci	Komisia sociálna a bytová

D.2.2.2 Podpora vybavenosti týchto priestorov a aktivít.	2018	Mestská časť / Sponzori / Dobrovoľníci	Miestny úrad	Komisia finančná a majetková
D.2.2.3 Poskytnutie mediálneho priestoru.	2017 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad	Médiá / Dobrovoľníci

3.1.5 Cieľ a priority vo vzťahu k občanom odkázaným na osobitnú pomoc

CIEĽ Prevenca a predchádzanie sociálneho vylúčenia a pomoc a podpora pri riešení krízových životných situácií
--

Priorita E.1	Pomoc ľuďom ohrozeným sociálnou vylúčenosťou.
---------------------	--

Opatrenie E.1.1	Zabezpečenie terénneho pracovníka pre cieľovú skupinu a poskytovanie základného sociálneho poradenstva.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
E.1.1.1 Vyčlenenie a vyškolenie pracovníka pre terénnu prácu.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Vzdelávacie inštitúcie
E.1.1.2 Poskytovanie základného sociálneho poradenstva.	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Poskytovateľ SOSL
E.1.1.3 Vedenie operatívnej evidencie a vyhodnocovanie potrieb cieľovej skupiny.	2018 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS

Opatrenie E.1.2	Vytvorenie spolupráce so subjektmi poskytujúcimi sociálne služby na uspokojovanie základných životných potrieb.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
E.1.2.1 Vytvorenie základného modelu spolupracujúcich subjektov.	2018	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS
E.1.2.2 Poskytovanie potrebných informácií o vývoji cieľovej skupiny spolupracujúcim subjektom ako aj o vlastných opatreniach.	2018 - 2019	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS / Poskytovatelia SOSL / Občianske aktivity

Priorita E.2	Zlepšovanie prevencie pred rizikami sociálnej exklúzie.
---------------------	--

Opatrenie E.2.1	Vhodná informovanosť obyvateľov o problematike občanov odkázaných na osobitnú pomoc.			
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
E.2.1.1 Priebežné spracovávanie vhodných informácií.	2017	Mestská časť	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS
E.2.1.2 Medializácia prostredníctvom médií MČ.	2018 - 2019	Mestská časť	Miestny úrad	Médiá
E.2.1.3 Osveta v neformálnych skupinách, ktoré spolupracujú s MČ.	2018 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Koordináčny tím KPSS / Médiá

Opatrenie E.2.2		Zvyšovanie citlivosti obyvateľov na problémy občanov odkázaných na osobitnú pomoc.		
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
E.2.2.1 Vhodná informovanosť o problematike (E.2.1) zameraná na zvyšovanie všímanosti obyvateľov a rozvinutie spolupráce s dobrovoľníkmi k osvetovým prednáškam.	2017 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
E.2.2.2 Motivácia obyvateľov k poskytnutiu základnej pomoci alebo k privolaniu pomoci občanom odkázaných na osobitnú pomoc.	2018 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS / Občianske aktivity / Média

Opatrenie E.2.3		Zapájanie neformálnych komunít do alternatívnych foriem pomoci.		
Aktivita	Obdobie	Zdroje	Vykonáva/Garant	Partner
E.2.3.1 Vytipovanie a príprava neformálnych komunít formou osvedy a cielených prednášok.	2017	Mestská časť / Dobrovoľníci	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS
E.2.3.2 Poskytovanie alternatívnych foriem pomoci zameraných na prevenciu pred rizikami sociálnej exklúzie.	2018 - 2019	Mestská časť / Dobrovoľníci / Poskytovateľ SOSL / ÚPSVaR	Oddelenie pre sociálne veci	Koordinačný tím KPSS / Občianske aktivity / Miestny úrad / ÚPSVaR

3.2 Spôsob vyhodnocovania plnenia komunitného plánu sociálnych služieb

Komunitný plán sociálnych služieb je rozpracovaný do úrovne aktivít. Úlohou koordinačného tímu, ktorý sa bude ďalej komunitným plánom zaoberať, je postupné rozpracovanie aktivít do úloh na jednotlivé roky a prípadná priama participácia na plnení KPSS tam, kde je to v opatreniach stanovené.

Úlohy na jednotlivé roky sa stávajú súčasťou plánu práce na konkrétny kalendárny rok a ako také sa plánujú v obvyklých plánovacích termínoch príslušných orgánov a štruktúr MČ Bratislava-Rača. Vyhodnotenie plnenia úloh preto zodpovedá vyhodnocovaciemu obdobiu mestskej časti. Je z neho vystavená osobitná správa, ktorá sa predkladá príslušným orgánom mestskej časti na vyjadrenie a ako súčasť celkovej správy o činnosti na schválenie.

Na základe výsledkov plnenia predchádzajúcich úloh plánovaných aktivít sa vypracuje ďalší plán úloh na nasledujúci kalendárny rok.

Pokiaľ sa zmenia podstatné skutočnosti, ktoré majú vplyv na plnenie jednotlivých opatrení, tieto sú realizačným tímom preskúmané a je podaný návrh na zmenu Komunitného plánu sociálnych služieb. Návrh na zmenu môžu podať aj iné zainteresované strany pri dodržaní princípov spolupráce na realizácii, validácii a hodnotení výsledkov plnenia komunitného plánu. Zmenu v komunitnom pláne odsúhlasuje miestne zastupiteľstvo dodatkom, na návrh kompetentných zamestnancov Miestneho úradu MČ Bratislava-Rača, alebo koordinačného tímu.

Zloženie koordinačného tímu:

- Predseda alebo určený člen Komisie sociálnej a bytovej
- Vedúca Oddelenia pre sociálne veci alebo poverený pracovník oddelenia
- Ďalší pracovníci Miestneho úradu MČ Bratislava-Rača podľa potreby
- Zástupcovia poskytovateľov sociálnych služieb na území mestskej časti
- Zástupcovia občianskych iniciatív pracujúcich v prospech cieľových skupín
- Konzultanti alebo experti podľa potreby mestskej časti

Členovia koordinačného tímu sú menovite uvedení na internetovej stránke mestskej časti. O ich zapojení do koordinačného tímu alebo vylúčení z koordinačného tímu rozhodne Komisia sociálna a bytová. Práca v koordinačnom tíme je dobrovoľná a nehonorovaná a možno ju kedykoľvek ukončiť s výnimkou zamestnancov Miestneho úradu MČ Bratislava-Rača.

3.3 Komunikačná stratégia

A. Ciele komunikačnej stratégie

Dôležitým rysom procesu prípravy a realizácie KPSS je priebežné poskytovanie relevantných informácií verejnosti. Cieľom komunikačnej stratégie je

1. Zabezpečiť transparentnosť celého procesu.
2. Umožniť angažovaným občanom zapojiť sa do procesu prípravy a následného vyhodnocovania KPSS definovaným spôsobom a to:
 - a) Priamo – účasťou v pracovných orgánoch
 - b) Priamo – možnosťou vyjadriť sa iným spôsobom
 - c) Nepriamo – možnosťou upozorniť na proces iných občanov, ktorí môžu mať záujem o niektorú priamu formu účasti
3. Získať pozornosť občanov pre proces KPSS aj pri jeho realizácii a následných úpravách v ďalších rokoch.

B. Formy zverejňovania informácií

Zverejňovanie informácií vykonáva mestská časť Bratislava-Rača s využitím foriem, ktoré má k dispozícii:

- Internetová stránka MČ, kde vytvorí nový informačný list pre KPSS. Táto bude slúžiť pre zverejňovanie informácií z priebehu procesu prípravy, realizácie a vyhodnocovanie plnenia KPSS. Bude mať teda trvalý charakter. Nachádza sa v časti „Samospráva – strategické dokumenty“.
- Račiansky výber (tlač).
- Informačné aktivity členov pracovných orgánov a spolupracujúcich subjektov.

C. Okruh zverejňovaných informácií

Zverejňované budú nasledovné informácie a dokumenty:

1. Samotný dokument Komunitný plán sociálnych služieb.
2. Vyhodnotenie plnenia úloh za obdobie. Prvá hodnotiaca správa bude spracovaná v roku 2018 za obdobie roku 2017 a v každom nasledujúcom roku správa za predchádzajúci rok.
3. Zloženie členov koordinačného tímu KPSS.
4. Ostatné dokumenty a správy súvisiace s plnením KPSS alebo s jeho zmenami.

3.4 Záverečná doložka

Komunitný plán spracovaný na obdobie rokov 2017 – 2019 bol daný do súladu s novelizáciou zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (ďalej len „živnostenský zákon“) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov v období máj 2018 a jeho zmeny boli schválené UZN č. xxx/26/06/2018 na zasadnutí Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava-Rača dňa 26.06.2018.

4 Použitá literatúra, dokumenty a normy

1. GRASSEOVÁ, M. et al 2010. *Analýza v rukou manažera*. Brno: Computer Press, 2010. 325 s. ISBN 978-80-251-2621-9.
2. MATOUŠEK, O. 2008. *Slovník sociální práce*. 2. vydanie. Praha: Portál, 2008. 272 s. ISBN 978-80-7367-368-0.
3. MATOUŠEK, O. 2011. *Sociální služby*. Praha: Portál, 2011. 200 s. ISBN 978-02-6200-413.
4. STRIEŽENEC, Š. 1996. *Slovník sociálního pracovníka*. Trnava: AD, 1996. 255 s. ISBN 80-967589-0-X.
5. WOLEKOVÁ, H. – MEZIANOVÁ, M. 2004. *Minipříručka pre komunitné plánovanie sociálnych služieb*. Bratislava: Socia, 2004. 23 s.
6. *Komunitný plán sociálnych služieb hlavného mesta SR Bratislavy*. Hlavné mesto SR Bratislava, 2012.
7. *Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v kompetencii Bratislavského samosprávneho kraja*. BSK, 2010.
8. *Národné priority rozvoja sociálnych služieb na roky 2015 - 2020*. 2014. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.
9. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja hlavného mesta SR Bratislavy na roky 2010-2020*. Hlavné mesto SR Bratislava, 2010.
10. *Stratégia deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike*. 2011. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.
11. *Štatút hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy v znení dodatkov č. 1 – 8*. Hlavné mesto SR Bratislava, 2008.
12. Zákon č. 305/2005 Z. z. zákon NR SR o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení zákona neskorších predpisov.
13. Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
14. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov.